

52310

T.C
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EMET İLÇESİNİN EKONOMİK ANALİZ YÖNELİMLİ
GELİŞİM STRATEJİLERİNİN SAPTANMASI
(Yüksek Lisans Tezi)

Tez Danışmanı
Prof.Dr. Engin ERDOĞAN

Hazırlayan
Adnan ÇALIŞKAN

Kütahya - 1996

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

ÖZGEÇMİŞ

1967 Yozgat doğumluyum. İlk, orta ve lise öğrenimimi Ankara'da, yükseköğrenimimi 1992 yılında Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümünde tamamladım.1993 yılında Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Programına başladım.13 Mayıs 1993'de Dumlupınar Üniversitesi Rektörlük bünyesinde Okutman olarak vazifeye başlamış olup halen Emet Meslek Yüksek Okulu'nda Okutman olarak vazife yapmaktayım.

ÖZET

Kalkınma AGÜ'nün en büyük sorunlarından biridir. Gelişmekte olan ülkeler arasında yer alan ülkemizde ise 1963 yılından itibaren beşer yıllık kalkınma planları yapılmaktadır.

Ülke genelinde ekonominin planlanması yapılırken mahalli idarelerinde de bu işe önem verilmesi gerektiği düşüncesindeyim. Bu düşünceden hareketle "Emet İlçesinin Ekonomik Analiz Yönelimli Gelişim Stratejilerinin Saptanması" isimli tez çalışmamı yapmış bulunmaktayım.

Birinci bölümde kalkınma kriterleri ve planlamanın teorik çerçevesi üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde Emet ilçesinin genel tanıtımı yapıldıktan sonra, üçüncü bölümde sektörlere göre Emet ilçesinin ekonomik analizi yapılmıştır. Bu bölümde ilçe ekonomisinde ağırlıklı olarak yer alan dört sektör tek tek incelenmiş ve diğer ilçelerle karşılaştırılması yapılmıştır. Yine bu bölümde ilçenin iç ve dış ticaret potansiyeli ele alınmıştır.

Sektörlerin ekonomik analizi yapıldıktan sonra dördüncü bölümde kalkınma kriterlerinden hareketle ilçenin sektörel hedef ve stratejileri üzerinde durulmuştur.

SUMMARY

One of the biggest problems of Less Developed Countries is development. In our country, which is underdeveloped country in the world, development plans for five years have been made since 1963.

In my opinion the plans should be made for local governments as the plans had been made for the country. That's why, I've chosen the master subject as the development, planning and potential of export in Emet.

At the first part, I've studied criteria of development and planning. I've introduced of Emet at the second part. At the third part, I've tried to analyse of Emet's economy for each section. At this part, I've studied about the main important four sections and have compared Emet with other districts. Also, I've tried to study about the potential of export in Emet.

At the last part, I've studied about the sectional target and strategy of Emet.

İÇİNDEKİLER

TABLolar	V
KISALTMALAR	VII

BİRİNCİ BÖLÜM KALKINMA KRİTERLERİ VE PLANLAMA

1. Kalkınma Kriterleri	2
1.1 Politik Yatırım Kriterleri	4
1.1.1 Dengeli veya Dengesiz Kalkınma Kriteri	4
1.1.2 Tarım veya Sanayi Sektörü Önceliği Kriteri	5
1.1.3 Öncü Sektörler Kriteri	7
1.1.4 Altyapı veya Prodüktif Yatırım Kriteri	7
1.2 Ekonomik Yatırım Kriterleri	8
2 PLANLAMA	10
2.1 Planlama Konusuna Genel Bir Bakış	10
2.2 Planlamada Karşılaşılan Aksaklıklar	11

İKİNCİ BÖLÜM EMET İLÇESİNİN TANITIMI

1 Tarihsel Açıdan Tanıtımı	14
2. Coğrafik Tanıtımı	15
3. Demografik Yapısı	16

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
EMET İLÇESİNİN EKONOMİK YAPISININ SEKTÖRLERE GÖRE
ANALİZİ

1. Tarım ve Hayvancılık Sektörüne Genel Bir Bakış.....	19
1.1 Türkiye’de ve Emet’te Tarım Sektörü	19
1.2 Tarım İlçe Müdürlüğünün Amacı ve Çalışma Alanı.....	20
1.3 İlçenin Tarım Ürünleri Potansiyeli ve Diğer İlçelerle Karşılaştırılması	22
1.4 Hayvancılık Sektörüne Genel Bir Bakış.....	31
1.5 Hayvancılığı Geliştirme Çalışmaları.....	33
1.6 İlçenin Hayvan Varlığı , Hayvansal Ürünleri ve Diğer İlçelerle Karşılaştırılması	34
2 Ormancılık Sektörüne Genel Bir Bakış.....	37
2.1 Ormancılığın Türk Ekonomisindeki Yeri.....	37
2.1.1 Ormancılık Sektörünün GSMH İçindeki Yeri.....	38
2.1.2 Ormancılık Sektörünün Enerji Üretimine Katkısı.....	39
2.1.3 Ormancılık Sektörünün İstihdama ve Bölgesel Gelişmeye Katkısı.....	40
2.2 Ormancılık Sektörünün İlçe Ekonomisindeki Yeri	40
2.3 Emet Orman İşletme Müdürlüğü Personel Durumu ve İşçi Giderleri.....	41
2.4 İlçedeki Orman Alanları ve Diğer İlçelerle	

Karşılaştırılması	42
2.5 Orman İşletme Müdürlüğünün 1990-1994 Yılları İtibariyle Gelir-Gider Durumu.....	44
2.6 Sektörün Geleceği ve Yapılacak Çalışmalar	48
3 Madencilik Sektörüne Genel Bir Bakış.....	49
3.1 Bor Minerali Oluşumu ve Kullanıldığı Yerler	49
3.2 Emet Kolemanit İşletmesinin Kuruluş Gayesi ve Tarihçesi ...	51
3.3 Rezerv Durumu , Üretim ve Diğer İlçelerle Karşılaştırılması.	51
3.4 Emet Etibank Kolemanit İşletmesi Müessesese Müdürlüğünün 1990-1994 Yılları Üretim Giderleri ve Yatırım Harcamaları ..	55
3.5 Satışlar ve İlçe Ekonomisine Katkısı.....	56
3.6 İstihdam Durumu ve Sosyal Hizmetler.....	58
4 Turizm Sektörüne Genel Bir Bakış	59
4.1 Tıbbi Turizmde , Şifalı Suların Yeri ; Ülke Ekonomisine Katkıları.....	59
4.2 Termal Turizm Bölgesi Emet	61
4.3. Kaplıca Sularının Analizleri Sonucu Tıbbi Değerlendirilmesi.....	62
4.4 Termal Turizmle İlgili Yatırımlar	64
4.5 Termal Turizm Gelirleri.....	64
5 İlçenin İç ve Dış Ticaret Potansiyeli	65

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
SEKTÖREL HEDEF VE STRATEJİLER

1 Mahalli İdareler Planlanması	70
2 Emet İlçe Ekonomisinin Gelecek 5 Yılı İçin Yapılması	
Gerekenler.....	71
2.1 Tarım Sektörü.....	72
2.1.1 Hedefler.....	72
2.1.2 Stratejiler.	72
2.2 Ormancılık Sektörü.....	75
2.2.1 Hedefler.....	75
2.2.2. Stratejiler.....	76
2.3 Turizm Sektörü.....	77
2.3.1. Hedefler.....	77
2.3.2. Stratejiler.....	78
2.4 Madencilik ve İmalat Sanayi.....	79
2.4.1. Hedefler.....	79
2.4.2. Stratejiler.....	80
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	81
KAYNAKÇA.....	83

TABLULAR

Tablo 2.1	Kütahya Merkez İlçe ve Bağlı İlçelerin Nüfusları	16
Tablo 3.1	Emet İlçesinin Arazi Varlığı , Kullanım Şekilleri ve Arazilerin Özelliklerine Göre Dağılımı	22
Tablo 3.2	Kütahya'nın Merkez İlçe ve Bağlı İlçelerin Arazi Dağılımı	23
Tablo 3.3	Tarla Ürünlerinin İlçeler İtibariyle Dağılımı	25
Tablo 3.4	İlçeler İtibariyle Sebze Üretimi	28
Tablo 3.5	Meyve Ürünlerinin İlçelere Göre Dağılımı	29
Tablo 3.6	Kütahya İlinde Hayvan Varlığının İlçeler İtibariyle Dağılımı	35
Tablo 3.7	Hayvansal Ürünler Cetveli	36
Tablo 3.8	Emet Orman İşletme Müdürlüğünde Ücretli Çalışan İşçiler ve İşçilik Maliyetleri	42
Tablo 3.9	Orman Alanlarının Dağılımı	43
Tablo 3.10	1990-1994 Yılları Arasında Orman Bakım Giderleri.	45
Tablo 3.11	Emet Orman İşletme Müdürlüğünün 1990-1994 Yılları Arasındaki Genel Giderlerin Dökümü	47

Tablo 3.12 Maden İstihraç Eden ve Madenleri İşleten Kuruluşlar.	54
Tablo 3.13 Emet Etibank Kolemanit İşletmesi Müessese Müdürlüğünün 1990-1994 Yılları Üretim Giderleri ve Yatırım Harcamaları.....	55
Tablo 3.14 Emet Etibank Kolemanit İşletmesi Müessese Müdürlüğünün 1990-1994 Yılları Arasındaki Dış Satışları ..	56
Tablo 3.15 Kolemanit İşletmesinin 1990-1994 Satışları ve Bilanço Karları	57
Tablo 3.16 Emet İlçesinde 1994 Yılı En Çok Kurumlar Vergisi Beyanında Bulunan ve İlk On Sıraya Giren Kurumlar Vergisi Mükellefleri	58
Tablo 3.17 Kolemanit İşletmesinin 1990-94 Dış Satışları.....	67
Tablo 4.1 İlçeler itibariyle Hayvansal Ürünler Cetveli.....	74
Tablo 4.2 Orman Alanlarının İlçeler İtibariyle Dağılımı.....	76

KISALTMALAR

A.G.Ü	: Az Gelişmiş Ülkeler
Ca	: Kalsiyum
cg	: Santigrad
D.İ.E.	: Devlet İstatistik Enstitüsü
D.S.İ	: Devlet Su İşleri
G.S.M.H	: Gayri Safi Milli Hasıla
Ha	: Hektar
lt	: Litre
M.T.A	: Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü
m	: Metre
mm	: Milimetre
ORÜS	: Orman Ürünleri Sanayii
S	: Sayı
s	: Sayfa
T.C	: Türkiye Cumhuriyeti
T.T.K	: Türkiye Taşkömürü Kurumu
ÜBYKP	: Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı
vb	: Ve Benzeri
YAYÇEP	: Yaygın Çiftçi Eğitim Projesi

Birinci Bölüm

KALKINMA KRİTERLERİ VE PLANLAMA

1. Kalkınma Kriterleri

Kalkınma, büyümeyi de içine alan geniş bir kavramdır. Sadece üretimin ve fert başına gelirin artırılmasından ibaret olmayıp, ekonomik ve sosyo-kültürel yapısında değiştirilmesi, yenileştirilmesidir.

Kalkınma teorisinin iki temel sorunu vardır. Öncelikle “kalkınmayı gerçekleştirecek faktörler nelerdir” bunun tespiti ;ikinci olarakta mevcut üretimin faktörlerinin maksimum kalkınma hızına ulaşmak için nasıl kullanılmalıdır. Teknik deyimle “alternatif kullanma imkanları” arasında faktörlerin “optimal dağıtımı”nın nasıl sağlanacağıdır.¹

A.G.Ü kaynakları kıt olduğu ve sektörleride gelişmeye muhtaç olduğundan mevcut kaynakların sektörler arasında nasıl dağıtılacağı hangi sektörlerle ağırlık verileceği önemli bir konudur. İkinci olarak seçilen sektörde uygulanacak projeler arasında uygun seçim yapılmalıdır. Yapılacak yatırımlar kuruluş yeri , kapasite, kalite, ihtiyaç gösterildiği finansman ve olgunlaşma süresi gibi birbirinden farklılık arz etmektedir. İşte yatırımların, yapılacağı sektör belirlendikten sonra yatırım projeleri arasında da bir seçim yapmak gerekmektedir. Bu iki seçim yapıldıktan sonra hangi teknolojinin kullanılacağıda ayrı bir önem arz etmektedir. Yapılacak yatırımın “emek yoğun” veya “sermaye yoğun” olarak belirlenmesi gerekmektedir.

Kalkınma planları yapılırken planı yapma otoritesine sahip müteşebbis, planlama teşkilatı ve siyasi iktidar ülkenin ve bölgenin genel durumunu gözönüne alarak mevcut projeler arasından seçimde bulunur.

¹ Vural SAVAS , Kalkınma Ekonomisi , Beta Basım Yayım , (İstanbul , 1986),

Ayrıca AGÜ'nün özellikleri arasında kaynakların kıt olması değil bu kaynakların verimli şekilde kullanılmasını gerçekleştirecek fikir ve organizasyon gücünün yetersiz olmasıdır.

Bir kısım iktisatçılar, piyasa mekanizmasının kaynakların optimal dağılımını sağlayacak güçte olduğuna inanırlar. Bu görüşü savunanlara göre çok sayıda müteşebbis ve tüketicilerin bir merkeze bağlı olmadan, birbirinden ayrı olarak karar alması ve karlarını maksimize etmek için çalışması optimal kaynak dağılımını kendiliğinden sağlar.

Yine piyasa mekanizmasının görünmez eline güvenen iktisatçıların bazıları, A.G.Ü.'nün piyasaların küçük, altyapı yatırımlarının yetersiz olması gibi bir dizi nedenden ötürü kaynakların optimal dağılımında piyasa mekanizmasının bu tür ekonomilerde başarılı olamayacağını öne sürerler. Bu görüşe göre önemli olan yapısal değişimlerdir. Piyasa mekanizmasının ekonomilerde gereği gibi işleyemez olması planlamayı kaçınılmaz hale getirmektedir.

Ülkeler sahip oldukları ekonomik düzen ne olursa olsun, dünyanın hemen hemen bütün ülkeleri ekonomik plan yaparlar.

İktisadi plancılık , ülkenin bütün ekonomik kaynaklarını belli bir süre içinde, belli hedeflere erişmek üzere kullanılmasını sağlamak için alınacak önlemlerin bütünü biçiminde tanımlanabilir. ²

Planlı ekonomilerde “ne kadar ve nasıl plan ?” gündeme geldiğinde farklı kriterler ile karşı karşıya kalınmaktadır. Yatırım kriterleri yapılırken birinci olarak Ekonomik ve Politik yatırım kriterleri olarak ayrılmaktadır.

² Sadun AREN , İstihdam Para ve İktisadi Politika , Savaş Yayınları, (Ankara, 1992) , s. 262

1.1 Politik Yatırım Kriterleri

Politik yatırım kriterleri , yatırımın sektörlerarası dağılımı yani yönü ile ilgilidir.Bu kriterlere politik denmesinin nedeni bu gruba giren yatırım kriterlerinin ekonomik olmaktan çok , sosyolojik , psikolojik , kültürel ve siyasi tercihlerle ilgili olmasıdır. Daha çok siyasi amaçlara bağlıdır.Burada öncelikle ele alınan husus yatırımın hangi amaçlara doğru yöneltiliyeceğidir.

Politik Yatırım Kriterleri ;

- a)- Dengeli veya Dengesiz kalkınma kriteri
- b)- Tarım veya Sanayi Sektörü önceliği kriteri
- c)- Altyapı veya Prodüktif yatırım önceliği kriteri
- d)- Öncü Sektörler kriteri

olmak üzere 4 gruba ayrılır.

1.1.1 Dengeli veya Dengesiz Kalkınma Kriteri

Bir kaynak dağılım kriteri olarak dengeli kalkınma ekonomide mevcut bütün sektörlerin aynı anda ve birlikte geliştirilmeleri anlamına gelir. Dengesiz kalkınma ;çeşitli kriterlere göre seçilecek bazı sektörler öncelik verilmesi , kalkınmanın bu sektörlerden başlatılması demektir.

Dengeli Kalkınma Kriteri ; dengeli kalkınmayı savunan iktisatçılar A.G.Ü.'de sektörlerin hepsinde aynı anda yatırım yapmak suretiyle ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilebileceğini belirtmişlerdir.

A.G.Ü.de, dengeli kalkınmayı gerektiren nedenlerden biri de az gelişmiş ekonmilerde gelir belli bir seviyeye çıkıncaya kadar tasarrufların bahis konusu

olmamasıdır. Tasarrufların yükseltilmesi için kalkınmanın başlatılması ve kendi kendine devam ettirilmesi için gelirin yükseltilmesi gerekmektedir. Bunun yoluda ekonominin her sektöründe bir yatırım seferberliği yapmaktır.

Dengesiz Kalkınma Kriteri ; ekonominin bazı sektörlerine öncelik verilip yatırımların bu sektörlerle kaydırılmasıdır.

Dengesiz kalkınmayı savunan D.Ricardo , S. Mill ve A. Marshall gibi iktisatçılar ülkelerin elindeki üretim faktörleri ile mevcut en üretken üretimde ihtisaslaşması gerektiği üzerinde durmuşlardır. Mukayeseli üstünlük adı verilen bu teoriye göre , tam rekabet ve tam istihdam şartlarının geçerli olduğu bir dünya ekonomisinde , uzun devrede , uluslararası ticaret yoluyla her milletin ekonomik refahı maksimuma ulaşır.

Buna göre , her ekonomi kendisinde nisbeten bol bulunan üretim faktörlerini kullanan sektörleri geliştirdiği ölçüde dış ticaret kazancını arttıracaktır.

Dengesiz kalkınma kriterlerini savunanlar yatırımların diğer yatırımlarda bir dengesizlik oluşturacağı , bu yatırımın sağladığı karlı iş imkanından yararlanmak için yeni bir dengesizlik oluşturacak ve yeni bir yatırım teşvik edecektir .

İşte bu yatırımların birbirlerini teşvik ederek artmaları az gelişmiş ekonomiler için en doğru kalkınma şekli olarak benimsenmektedir.

1.1.2. Tarım veya Sanayi Sektörü Önceliği Kriteri

Tarım ve sanayi önceliği kriterinin dikkatleri çekmek istediği nokta , bu iki sektörden hangisine öncelik verilirse ekonomik kalkınmanın daha az zahmetle başlatılabileceği ve ekonominin kendi kendini devam ettiren bir gelişmeye kavuşabileceği ile ilgilidir. Tarım önceliğini savunanlar ile sanayi

önceliğini savunanların görüşleri birbirinin alternatifi olarak değil tamamlayıcısı olarak kabul edilmelidir.

Tarım önceliğinin nedenleri;

- Yiyecek maddeleri arzının sağlanması

- Tarım kesiminin daha az kapital ihtiyacına sahip olması

-Az gelişmiş ülkelerin en önemli döviz kaynağı tarımsal ürünlerdir.Tarım sektörünün geliştirilmesi ile ihracat gelirleride arttırılacaktır.

- Tarım kesimine öncelik verilerek vergileme yöntemi ile devlete aktarıldığında kapital birikimi sağlanmış olur.

Sanayi Önceliğinin nedenleri ;

- Sanayileşmenin modern ve gelişmiş bir ülkenin sembolü sayılması

- Nüfus artışının hızlı olduğu A.G.Ü'de gizli ve açık işsizlik çok gözükmektedir. Sanayileşme az gelişmiş ülkelerin istihdam sorununu çözebilecek tek alternatiftir.

- Sanayi yatırımları dikey ve yatay bağılıklar yoluyla birbirlerini tamamladıkları gibi , yek diğerine kalifiye işçi temini , belli bir piyasa oluşturmak, ortak altyapı yatırımlarını gerçekleştirmek vb.birtakım dışsal ekonomiler sağlarlar.Kaynakların kıt olduğu azgelişmiş ekonomilerde bu gibi dışsal ekonomilerin önemi çok büyüktür.

-Sanayi sektörü önceliği ile kapital malları (makina) yapan fabrikaların kurulması demektir.Böyle bir ekonomide hem yatırımların miktarını hızlı arttırmak ve hem de yatırımları istenilen yönlere kaydırmak mümkün olur.

-Tarım ürünleri ihracatının devamlı ve güvenilir olmadığını düşündürecek pek çok sebep vardır. Bu sebepten A.G.Ü. döviz gelirlerini arttırmak için sanayi ürünlerini de ihraç edebilir hale getirmek gerekir.

Sonuç olarak tarım ve sanayi önceliği birbirinin tamamlayıcısı durumunda olup “sanayi mi ? , tarım mı?” değil “ne kadar sanayi , ne kadar tarım” bu tartışılmalıdır. ³

1.1.3 Öncü Sektörler Kriteri

Ekonominin topyekün kalkınması belli bir dönemde son derece hızlı gelişen bazı sektörlerle dayandırılmaktadır. Bu gibi sektörlerle öncü sektörler veya kilit sektörler adı verilmektedir.

Öncü sektörler kriteri yönünden en önemli mesele, öncü sektörün veya sektörlerin seçilmesidir. Bazı iktisatçılar kıt kaynağı az kullanan sektör veya sektörlerin öncü sektör olarak seçilmesini öne sürmüşlerdir. Az gelişmiş ekonomilerde kapital ve döviz en kıt kaynak olduğuna göre , öncü sektörlerin kapitali ve dövizini az kullanan sektörler olması gerekir. Bazılarına göre ise öncü sektörün temel karakteri , kendisi gelişirken mümkün olduğu kadar çok sektörde beraberinde geliştirebilme özelliğidir.

1.1.4 Altyapı veya Prodüktif Yatırım Kriteri

Altyapı-prodükatif yatırım kriteri, Tarım-Sanayi önceliği kriteri , öncü sektörler kriteri, dengesiz kalkınma kriterinin çeşitli uygulamalarından ibarettir. Bu kriterler A.G.Ü’de kapital birikiminin yetersizliği , teknoloji

³ SAVAŞ , s. 138

seviyesinin yeniliği ve müteşebbis kadronun azlığı gibi çeşitli sınırlamalar nedeniyle bütün sektörleri aynı anda geliştirmeyeceği görüşünden kaynaklanmaktadır.

A.G.Ü' in kaynak dağılımında karşılaştıkları sorunlarından biri , mevcut yatırım fonlarının altyapı yatırımları ile üretken yatırımlar arasında nasıl dağıtılacağıdır. Altyapı yatırımları yol , köprü , baraj , enerji üretimi ve eğitim tesisleri gibi doğrudan doğruya mal ve hizmet üretmeyen ; fakat yarattıkları dışsal tasarruflar ve sağladıkları kolaylıklarla diğer yatırımların yapılmasını teşvik eden yatırımlardır. Bu tür yatırımlar , genellikle “kar motifi” ’ne dayanmadan yapılan yatırımlardır. Bu özelliği nedeniyle altyapı yatırımları devlet eliyle yapılan yatırımlardan oluşur. Dolayısıyla “altyapı-üretken yatırım kriteri” geniş ölçüde kamu yatırımına uygulanacak bir kriter durumundadır.

Az gelişmiş ekonomilerde bazen alt yapı yatırımlarının yeteri kadar yapılmamış olması nedeniyle üretken yatırımları gerektiği gibi arttıramazlar. Bazen de alt yapı yatırımlarına öncelik verildiği için , üretken yatırımlar gerektiği gibi yapılamaz. Birinci durumda “yetersiz altyapı ile kalkınma” ikinci durumda ise “atıl kapasiteli altyapı ile kalkınma” ortaya çıkmaktadır.

1.2 Ekonomik Yatırım Kriterleri

Teknik yatırım kriterleri ; üretim fonksiyonunun tayini , yani yatırımın şekli ile ilgilidir. “Teknik” vasfı , bu gruba giren yatırım kriterlerinin daha çok ekonomik faktörlerle ilgili olduğuna işaret etmektedir. Teknik yatırım kriterleri , aynı üretimi sağlayan çeşitli faktör terkipleri arasında tercih yapma imkanı sağlar. Bu yüzden de ekonomik analizlere dayanan tercihler olarak ortaya çıkarlar. Bu gruba giren yatırım kriterleride

- a) Hasıla -Kapital Kriteri
- b) Kapital yoğunluğu kriteri
- c) Sosyal marjinal prodüktivite kriteri
- d) Marjinal fert başına yeniden yatırım kriteri
- e) Büyümeye marjinal yardım kriteri
- f) Ödemeler bilançosu etkisi kriteridir.

Yatırım kriterleri hangi şekli ile ele alınırsa alınsın esas itibariyle, kalkınmayı temin eden çeşitli zaman süreleri arasında yapılacak bir tercihi yansıtırlar. Bunun içinde bir taraftan kaynakların sektörlerarası dağılımı (yatırımın yönü) diğer taraftan da bir sektöre ayrılan projeler arası dağılımı (yatırımın şekli) ile ilgilenmeleri kaçınılmaz bir zarurettir.

Ancak ;farklı yatırım kriterlerinin değerlendirilmesinde , kriterlerin yukarıda belirttiğimiz gruptan hangisine ait olduğunun bilinmesi son derece önemlidir. Kalkınma literatürünün önemli bir kısmı böyle bir ayırım yapılmadığı için yararsız ve yanlış tartışmalar halinde kalmıştır.

Az gelişmiş ülkelerde kalkınmanın engelleri ise ; bu konuda en büyük sorun sermaye birikiminin yetersizliğidir. Sermayenin kaynağı tasarruftur. Az gelişmiş ülkelerde gelir düzeyinin düşük olması tasarrufların az olmasına neden olur. Bu durumda ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi için sermaye birikimi yeterli olmamaktadır.

Hızlı nüfus artışı altyapı yatırımlarının artmasına neden olur. Bu durumda hızlı nüfus artışı nedeniyle üretimdeki artış ancak artan nüfusun ihtiyaçlarını karşılayabiliyorsa ekonomik büyüme sağlanamayacaktır.

Teknolojik gelişmede büyümeyi sağlayan önemli unsurlardandır. Az gelişmiş ülkelerin bu konudaki sorunlarından biri de teknoloji üretememelerindedir. Transfer edilen teknolojinin A.G.Ü' in yapısına uyum sağlamakta güçlük çekildiği görülmektedir.

A.G.Ü' de çeşitli nedenlere bağlı olarak verimliliğin düşük olması da ekonomik kalkınma çabalarının engellerinden birini oluşturur.

2 PLANLAMA

2.1 Planlama Konusuna Genel Bir Bakış

Kalkınma yalnızca üretimin artırılması olmayıp ekonomik, sosyal, kültürel yapıdaki değişiklikleri de kapsayan bir kavramdır. Özellikle A.G.Ü' nün en büyük sorunu sermaye birikiminin yetersizliğidir. İşte Türkiye Gelişmekte olan bir ülke olarak dual yapı dediğimiz aynı ülke sınırları içerisinde hem gelişmiş hem de geri kalmış yörelerin bulunduğu bir ülkedir.

A.G.Ü. de piyasalarının küçük , altyapı yatırımlarının yetersiz olması gibi nedenlerden dolayı piyasa mekanizması kaynakların optimal dağılımını tam gerçekleştiremez. İşte bu nedenlerden ötürü bu yörelerde planlama kaçınılmaz olmaktadır. Ülkemizde 1963' den beri her beş yılda bir kalkınma planı yapılmaktadır.

Ekonomik planlamada , Ülke ihtiyaçları dikkate alınarak yapılacak yatırım ve üretilecek mal ve hizmetlerin miktarından başlayarak , kalite, finansman , araç-gereç, üretim, depolama , istihdam ve pazarlama aşamasının oluşumuna kadar yapılacak işleri programlamaktır.

Ekonomik plan ve buna bağlı olarak yapılan yatırımlarda hammadde temini , arz-talep dengesi ve pazarlama sorunları dikkate alınmadan yöresel ve siyasi baskılar sonucu yatırımlar yapılmaktadır.Bu ise ülke ekonomisinin büyümesi ve kalkınmasından çok geri kalmasına neden olmaktadır.

Planlama yapılırken öncelikle yapılacak yatırımlarda hammadde temini önemli unsurlardan birisidir.Hammaddenin bol ve yatırım bölgesine yakın olması çok önemli bir faktördür.

Diğer önemli bir mesele kamunun özel sektöre teşvikte bulunması ve yatırımları desteklemesidir. Yine devlet , çağın teknolojisine ayak uyduracak , ağdaş üretim ve pazarlama yönünden bilgilendirecek bürolar açıp bilgi ve becerisi az olan müteşebbislerin zarar etmelerini önlemeye çalışacaktır.

2.2 Planlamada Karşılaşılan Aksaklıklar

1-Planlama herşeyden önce bir seçim ve karar işlemidir.Karar ise geleceğin tahmini çabalarını gerektirir.Planlamada teknoloji ve çağın gerekleri yeteri kadar dikkate alınmayıp yetersiz kalınmaktadır.

2- Geçmiş dönemin siyasi ve ekonomik alandaki istikrarsızlığı sonucu yapılamayan ve yanlış yapılanların düzeltilememesi.

3- Dünya genelinde yaşanan ekonomik krizlerinin ülkemizi etkilemesi sonucu planlamada olumsuz etkiler oluşmaktadır.

4-Siyasi tercih ve menfaatlerin ağır basması , planlama da hissi davranılması yine olumsuz etkilerden birisidir.

5-Planlama yapılırken ülke içi öz kaynaklarının yeterince araştırılmaması vb. faktörler planlamada karşılaşılan güçlüklerden bazılarıdır.

Planlama ve buna bağlı olarak yatırımlar yapılırken sermaye az emek yoğun yatırımlar yerine , büyük sermaye ve teknoloji gerektiren emek az olan yatırımların seçilmesi birtakım büyük finansal ve teknolojik güçlükler oluşturmaktadır. Böyle bir uygulamada istenen istihdam sağlanamamış ve iktisadi yönden sıkıntıya düşülmüş olur.Böylelikle yapılan ortaklaşa halk yatırımları da yarım kalmış olur.

İkinci Bölüm
EMET İLÇESİNİN TANITIMI

1 Tarihsel Açıdan Tanıtımı

Yapılan incelemelerden ilçenin kuruluş döneminin kalkolitik dönem sonrası ilk tunç çağıla sürdüğü yüzey buluntulardan anlaşılmıştır.¹ Yapılan kazılardan sonra ortaya çıkan Frig tapınaklarından, Emet yöresinin Frigyalılar döneminde Rindakos adıyla anıldığı anlaşılmıştır. Roma döneminde ise Tiberiopolis adıyla anılmıştır.

Türk ordularının Anadolu'ya girişinden sonra Çavuldur Türk boyu tarafından iskan edilen bölge önce Büyük Selçuklu sonra Anadolu Selçuklu Devleti hakimiyetinde kalmış, daha sonra Germiyanoglu beyliğine bağlanmıştır. Germiyanoglu Süleyman Şah Emet'i 1381'de kızı Devlet Hatun'un çeyizi olarak Osmanlılara vermiştir.²

1429'da kesin olarak Osmanlı topraklarına katılan Emet ; bu dönemde bir voyvodalık durumuna getirilerek Nasuhoğlu'nun yönetimine bırakıldı. Daha sonra Nasuhoğlu'nun ayaklandığı gerekçesiyle Simav'a bağlı bir nahiye durumuna geldi. 1861'de Kütahya sancağına bağlanmıştır.

Kurtuluş savaşında Emet 14.8.1921'de Yunanlılar tarafından işgal edilmiş , halkın kahramanca mücadelesi sonucu 3 Eylül 1922 tarihinde düşman işgalinden kurtarılmıştır.

1922 tarihinde Kütahya iline bağlı bir ilçe olarak tescil edilen Emet her yıl 3 Eylül kurtuluş şenlikleriyle kahramanlığını büyük bir coşkuyla kutlamaktadır.

¹ Emet Kaymakamlığı , Kalkınan Emet , (Kütahya , 1987) , s. 18

² Hamza GÜNER , Tarihte Kütahya , (Kütahya , 1968) , s. 55

2. Coğrafi Tanıtımı

Kütahya'nın batısında yer alan Emet'in il merkezine olan uzaklığı 100km olup, düzgün bir yol ile merkeze bağlıdır. Denizden yüksekliği 750m olup, dağlık bir bölgede kurulmuştur. 1605 kilometrekare yüzölçümüne sahip olan ilçenin batısında Eğrigöz dağı (218m) uzanmaktadır. Doğusunda Hisarlık tepesi kuzeyinde Kocakıran tepesi bulunmaktadır. İlçenin dağlık yerleri iyi korunmuş ormanlarla örtülüdür.

Örencik ovası yaklaşık 93.700 hektar genişliği ile sadece Emet'in değil Kütahya'nın en önemli ovaları arasındadır. Emet çayı Şaphane dağından çıkan ilçenin en önemli, en büyük akarsuyudur.³

Emet çayı vadisi, Eğrigöz dağı'nın güney eteklerinde genellikle kuzey/güney doğrultusunda uzanır. Eğrigöz Dağı'nın eteklerinde başlayan vadi Hamam Köyü'ne kadar dar ve derindir. Vadi tabanı, Hisarcık yakınlarında genişler. Emet ilçesine dek görece geniş bir vadi şeklini alır. Emet çayı vadisi Değirmesaz'ın güneyinde kuzeybatıya yönelir ve ilin kuzeybatısında Kocaçay vadisiyle birleşerek il sınırları dışına çıkar.

İlçenin iklimi Ege , Marmara ve İç Anadolu bölgeleri arasında bir geçiş iklimi özelliğini gösterir. Sıcaklık bakımından ilçe İç Anadolu , yağışlar açısından Marmara bölgesinin tesiri altındadır.

³ Emet Kaymakamlığı , Kalkınan Emet , (Kütahya , 1987) , s. 11

Emet ilçesi zengin yeraltı kaynaklarıylada meşhurdur.Türkiye'nin en geniş ve zengin bor madeni yatakları buradadır.Kütahya ili düzeyindeki zengin linyit yataklarınının 6 milyon tonluk rezervi Emet ilçesinde bulunmaktadır.Önemli madenleri boraks , linyit , mermer , kaolen , demir ve kurşundur.

Emet aynı zamanda tabii sıcak sular zenginidir. 17 Ekim 1993 Bakanlar Kurulu kararı ile "Termal Turizm Bölgesi" ilan edilen ilçe son beş yılda yapılan altyapı çalışmaları ile bir termal turizm merkezi olmaya adaydır.

3. Demografik Yapısı

Emet ilçesi nüfus artışı olarak çok yavaş bir ilerleme kaydetmiştir.Diğer ilçelerin nüfus artışlarıyla karşılaştırıldığında Emet'in nüfus gelişiminin gerilerde kaldığı gözükmektedir.

Tablo 2.1 : Kütahya merkez ve ilçe nüfusları

İlçeler	Toplam Nüfus	Merkez Nüfusu	Köyler Nüfusu
Merkez İlçe	176.184	130.944	45.240
Altıntaş	25.152	5.604	19.548
Aslanapa	15.420	2.235	13.185
Çavdarhisar	12.280	4.035	8.245
Domanıç	21.949	3.966	17.983
Dumlupınar	6.840	3.559	3.281
Emet	38.859	12.246	26.613
Gediz	66.790	14.492	52.298
Hisarcık	16.120	4.144	11.976
Pazarlar	13.079	3.846	9.233
Simav	78.823	15.460	63.363
Şaphane	10.247	3.845	6.402
Tavşanlı	96.277	37.623	58.654

Tablo 2.1’de 1990 nüfus sayımı sonuçlarına göre merkez ilçe ve bağlı ilçelerin nüfusları gösterilmiştir.

Türkiye genelinde ilçe merkezlerinin nüfus sıralamasında Tavşanlı 103 , Simav 250 , Gediz 264 , Emet 304 , Altıntaş 556 , Hisarcık 659, Çavdarhisar 669 , Domaniç 674 , Pazarlar 690 , Şaphane 691 , Dumlupınar 716 , Aslanapa 803. sırada yer almaktadır. ⁴

⁴ Kütahya Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü , Kütahya İlinin 1993 Yılı Ekonomik ve Ticari Durum Raporu, (Kütahya , 1994) , s. 7

Üçüncü Bölüm

EMET İLÇESİNİN EKONOMİK YAPISININ

SEKTÖRLERE GÖRE ANALİZİ

1. Tarım ve Hayvancılık Sektörüne Genel Bir Bakış

1.1 Türkiye’de ve Emet’te Tarım Sektörü

Türkiye’de tarım çeşitli iklim , toprak faktörleri ve yılların meydana getirdiği geleneksel unsurların etkisi altındadır. Köy nüfusunun hızla artış göstermesi ve tarım teknolojisinin yeterli gelişmemesi nedeniyle arazi üzerindeki baskı artmış bulunmaktadır. Yine bununla beraber topraklarımız bugünkünden çok daha fazla bir nüfus kitlesinin besleyebilecek potansiyele sahiptir. Yüksek verimli yeni çeşitlerin tanıtılması , sulanan arazilerin genişletilmesi , kimyevi gübre , zirai mücadele ilaçları ve yüksek kaliteli tohumlukların kullanımının artması , makineleşmenin gelişmesi ile son yıllarda tarımsal üretim miktar ve kalite olarak artma göstermiştir. Bununla beraber tarımın babadan görme yöntemlerle yapılması tarım sektöründe büyümeyi önlediği söylenebilir.

İşte Türkiye genelindeki bu sorunlar aynı şekilde Emet yöresinde mevcut bulunmaktadır. Emet yöresindeki tarım çalışmalarını şu ana hatlarda toplayabiliriz.

İlçedeki birkaç ufak düzlükler bir yana bırakılırsa Örencik ovası tarım için başta gelen düzlüklerdendir. Örencik ovası üç önemli ovadandır bir tanesi olup bereketli toprakları ile hertürlü tahıl , bakliyat , sanayi bitkileri ve meyve yetiştirmeye elverişlidir.

Emet merkez ve köylerde yürütülmekte olan tarımsal çalışmalar ziraat mühendisliği ve buraya bağlı Hacikebir , Örencik ve Hisarcık köy ziraat teknisyenlikleri tarafından takip edilmektedir. Zirai yayım çalışmalarına ışık tutmak amacıyla Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığına bağlı teknik

teşkilatlarda bazı projeler yürütülmektedir. Bu projelerin amacına ulaşabilmesi için bazı önemli sorunların çözülmesi gerekmektedir.

1.2 Tarım İlçe Müdürlüğünün Amacı ve Çalışma Alanı

İlçe müdürlüğünün amacı; kalkınma plan ve programları doğrultusunda köylerin kalkındırılması, tarım ve hayvancılığın geliştirilmesi,görev alanına giren alt yapı çalışmaları ile tarımsal, sosyal ve ekonomik kamu hizmetlerinin yapılması için gerekli olan hizmetleri sunmaktır.

Görevleri:

-Kalkınma plan ve programlarına paralel olarak tarım,hayvancılık ve su ürünlerinin geliştirilmesinde yardımcı olmak ve görev alanına giren

konuları uygulamak,

-Üretim,tüketim ve girdi ihtiyaçları ile toprak,su,bitki,hayvan ve benzeri kaynakları korumak ve geliştirilmesi için araştırma ve incelemelerde bulunmak ve projeler üretmek,

-Çiftçinin teşkilatlanması,kullanılacak tarımsal kredi ve diğer girdilerin temin edilmesi ve dağıtılması yine görevleri arasındadır.

-Tarım alanlarının amacına uygun ve en verimli şekilde kullanılmasını sağlamak ve denetlemek ,

-Tarımsal ürünlerdeki hastalıklarla , zararlı otlarla ve böceklerle mücadele etmek ve bu hususta çiftçileri bilgilendirmek,

-Hayvancılık alanında hastalıklarla mücadele etmek,koruma tedbir ve tedavilerini yapmak,

-Hayvan barınak ve tesislerini,mezbahaları kontrol etmek,

-Su ürünleri kanunu ile verilen görevleri yapmak ve yaptırmak,

Tarım müdürlüğünün çalışma alanları arasında ; çiftçi eğitim çalışmaları,hizmetiçi eğitim,ev ekonomisi çalışmaları,tohumluk,fidan temini ve dağıtılması , hayvan hastalıkları ve zararları ile mücadele çalışmaları,hayvancılığı geliştirme çalışmaları yer almaktadır.

Tarım Kredi Kooperatifleri; Emet merkez, Sarıayak Köyü, Günlüce ve Örencik kasabalarında olmak üzere ilçede 4 adet tarım kredi kooperatifi mevcuttur. Kooperatifler faaliyet olarak ortaklarının ve ilçe çiftçilerinin ihtiyacı olan gübre , tohumluk alet ve ekipman , ilaç gibi ihtiyaçları temin ederler.Ortaklarına kapasiteleri dahilinde kredi verirler. ¹

Tarım Kredi Kooperatifleri her ne kadar tarımla uğraşanların bizzat oluşturdukları örgütler ise de, tüm A.G.Ü.'de olduğu gibi ülkemizde'de tarım kesimlerinin genel ve özel eğitim düzeylerinin düşüklüğü ve iktisadi durumlarının geriliği nedeniyle devlet desteğinin varlığını gerektirmektedir. Ülkemiz'de bu desteği daha da arttırmak gerekiyor.

¹ Bu Bilgiler Emet Tarım İlçe Müdürlüğünden alınmıştır.

1.3 İlçenin Tarım Ürünleri Potansiyeli ve Diğer İlçelerle Karşılaştırılması

İlçenin arazi durumu , kullanım şekilleri ve arazilerin özelliklerine göre dağılımı tablo 3.1’de gösterilmiştir.

Tablo 3.1 : Arazi varlığı ve kullanım şekilleri

Arazi Varlığı ve Kullanım Şekilleri	
İlçenin yüzölçümü	: 68.400 Hektar
Tarım Alanı	: 30.504 Hektar
Çayır Arazisi	: 150 Hektar
Mera Arazisi	: 2.350 Hektar
Orman Arazisi	: 35.288 Hektar
Kullanılmayan Arazi	: 108 Hektar
Arazilerin Özelliklerine Göre Dağılımı	
Sulanabilir Toplam Arazi	: 1.000 Hektar
Halen Sulanabilir Arazi	: 2.195 Hektar
Taban Araziler	: 8.275 Hektar
Kıraç Araziler	: 18.644 Hektar

İlçenin arazi varlığı ve kullanım şekillerine dikkat edildiğinde ağırlığın tarım ve orman alanları olduğu gözükmektedir. 30.504 hektar olan tarım alanlarının sulama durumu ise yine tablo 3.1’ de gösterilmiştir. İlçenin arazi

varlığını diğer ilçelerle karşılaştırır isek Tablo 3.2' de Kütahya merkez ilçe ve ilçelerindeki arazi dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 3.2 : Arazi Dağılımı (Ha)

İlçe Adı	Ekilen	Çayır-Mera	Orman	Diğer	Toplam
Merkez	87.370	25.593	111.427	32.810	257.200
Altıntaş	39.380	17.819	24.206	9.095	90.500
Aslanapa	26.177	2.906	35.181	1.636	65.900
Çavdarhisar	25.186	5.800	25.100	3.014	59.100
Domaniç	12.772	14.078	32.997	2.053	61.900
Dumlupınar	11.467	1.486	14.714	2.833	30.500
Emet	30.504	2.500	35.288	108	68.400
Gediz	40.869	13.999	64.910	27.022	146.800
Hisarcık	12.139	1.100	19.524	237	33.000
Pazarlar	7.012	1.456	5.000	932	14.400
Simav	59.454	5.193	72.000	19.053	155.700
Şaphane	8.245	2.391	10.249	4.215	25.100
Tavşanlı	48.913	12.322	117.044	2.021	180.400
Toplam	409.488	106.643	567.640	105.129	1.188.900

Kaynak: Kütahya Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü , Kütahya İlinin 1993 Yılı Ekonomik ve Ticari Durum Raporu, (Kütahya , 1994)

30.504 (Ha) ekilebilen arazisi ile Emet tarım için elverişli bir ilçedir.

Tablo 3.2'deki arazi dağılımına baktığımızda Tarım alanlarının yanısıra orman alanlarının 35.288 (Ha) ile İl içerisinde büyük paya sahip olduğunu görmekteyiz. Emet'in Orman arazi varlığı içerisinde Tavşanlı, Simav ve Gediz'den sonra yer aldığını görmekteyiz.

Arazi varlığı genel itibariyle değerlendirildiğinde Emet ilçesi Tarım, hayvancılık ve orman sektörü açısından değerlendirilmesi gereken bir potansiyele sahiptir. Ekilebilen arazilerde ekimi yapılan bitkiler ve parasal değerleri ise aşağıda gösterilmiştir.

Ekimi Yapılan Tarım Ürünleri (Ha) (1994)

<u>Cinsi</u>	<u>Ekilen (Ha)</u>	<u>Üretim (Ton)</u>	<u>Parasal Değer (TL)</u>
Buğday	18.500	34.500	862.500.000
Arpa	10.000	18.000	450.000.000
Burçak	65	65	2.600.000
Nohut	160	160	16.000.000
Patates	450	6.500	130.000.000
Mısır	350	350	8.750.000
Şeker Pancarı	625	18.000	114.000.000
Tütün	200	160	48.000.000
Bağ	650	1.300	65.000.000

Tarım İlçe müdürlüğü verilerine dayanılarak hazırlanan yukarıdaki değerlerden Emet İlçe'sinin daha çok buğday, arpa, şekerpancarı, patates gibi tarım ürünleri yetiştirdiğini görmekteyiz. Tarım ürünlerinin ilçeler itibariyle dağılımı ise tablo 3.3'de görülmektedir.

Tablo 3.3 : Tarla ürünlerinin ilçeler itibariyle dağılımı (1993)

Ürün		Merkez	Altıntaş	Aslanapa	Ç.Hisar	Domanıç	D.Pınar	Emet	Gediz	Hisarcık	Pazarlar	Simav	Şaphane	Tavşanlı
Buğday	Ha	48.000	17.000	10.500	10.600	3.800	3.000	11.800	15.500	3.700	1.700	26.300	3.000	19.100
	Ton	115.000	38.400	37.700	32.000	6.800	7.700	28.500	46.700	19.900	3.300	52.500	6.300	38.300
Arpa	Ha	16.000	4.100	1.800	4.600	3.000	800	6.600	6.000	1.400	800	10.300	1.200	9.000
	Ton	44.000	10.500	7.300	14.900	5.700	2.100	17.200	18.000	4.200	1.600	21.300	2.500	20.000
Çavdar	Ha											100		80
	Ton											150		90
Yulaf	Ha	70							15		190			40
	Ton	90							38		240			40
Mısır Dane	Ha	70	6		15	25		360	300	60	35	2.200	5	120
	Ton	140	11		60	70		600	1.100	80	100	4.600	6	220
Bakla	Ha	5				70		14	2.000	13	5	40	100	10
	Ton	10				130		14	3.800	13	10	50	150	18
Nohut	Ha	3.000	1.100	10.000	2.000	900	700	330	5.700	250	135	2.700	900	800
	Ton	3.000	820	10.000	1.800	900	700	330	6.300	270	115	4.000	1.000	1.000
K.Fasulye	Ha	550	120	5	60	90		80	850	20		800	50	10
	Ton	440	150	5	50	75		80	1.370	20		800	60	10
Fığ Dane	Ha	310	130	20	120	900	15	70	900	15	15	130	10	180
	Ton	180	130		30	35	15	75	250	1		280	1	40
Burçak	Ha	120			190	50		20	320	15		300	10	100
	Dane	Ton	120		150	6		20	450	15		300	10	18
Mürdük	Ha				140	20				25		80		
	Ton				150	15				38		125		
YMercimek	Ha	130	140	25	15	70	20	20	60	15			5	30
	Ton	115	95	25	10	50	15	20	70	10			4	30

(Devam)

Ürün		Merkez	Ahlatış	Aslanapa	Ç.Hisar	Domeniç	DPinar	Ermet	Gediz	Hisarık	Pazarlar	Sınav	Şaphane	Taşanlı
Tütün	Ha							145		190				
	Ton							90		120				
Şeker Pancarı	Ha	2400	2200	750	520	90	50	2950	360	310		800		770
	Ton	85000	90000	25000	21000	2700	2700	6000	16300	12000		24000		34800
Kenevir IİF	Ha								300			20	40	
	Ton								360			10	36	
Haşhaş Dere	Ha	28	8			3	30	120	720	55		300	95	32
	Ton	14	32			2	30	90	100	15		75	65	15
Susam	Ha								70		3			40
	Ton								75		1			15
Ayçiçeği	Ha	400	1000	25	300	1200	80	60	300	70	55	1700	80	150
	Ton	400	840	80	200	1370	60	70	300	100	62	2350	70	150
Kuru soğan	Ha	340	10		5	25		100	600	30	5	60	4	110
	Ton	3700	150		50	500		15000	15000	150	50	600	80	5500
Sarımsak	Ha	5	4		2	2			25		3	20	6	10
	Ton	25	30		10	15			320		30	30	65	60
Hayvan Pacarı	Ha	5				5			10		5	30		5
	Ton	200				150			600		250	600		400
Patates	Ha	520	60	10	20	150		440	100	40	10	600	3	240
	Ton	6300	1200	200	400	2200		6200	2000	200	150	15000	60	4000
Yonca Kuru Ot	Ha	1600	100	100	40	250	25	200	400	15	1	120	30	400
	Ton	8100	600	900	200	800			1200	20		620		500
Korunga Kuru Ot	Ha	370	140	10	5	30	15	140	90	15	10	200	20	450
	Ton	1200	150	60	8	30			160	15		1400		1900

Kaynak: Kütahya İlinin 1993 Yılı Ekonomik ve Ticari Durum Raporu

Tarla ürünlerinin ilçeler itibariyle dağılımı gözden geçirildiğinde Emet ilçesinin, 39.380 (Ha) ekilen arazisi olan Altıntaş ile karşılaştırıldığında, 30.504 (Ha) ekilebilen arazisi olan Emet'in 11.800 (Ha)'lık ekimi ile 28.500 ton buğday elde ettiği görülmektedir. Altıntaş ise 17.000 (Ha) ekim ile 38.400 ton buğday üretiminde bulunmuştur. Karşılaştırma yaptığımızda Emet'in daha fazla üretimde bulunduğu görülmektedir.

İlçede yetişen tarım ürünlerine baktığımızda buğdaydan sonra 60.000 ton ile şeker pancarı gelmektedir. 1.000 (Ha) sulanabilir araziye sahip ilçede şeker pancarı büyük yekün tutmaktadır.

Gelişmekte olan ülkeler kategorisine sokabileceğimiz ülkemizde tarımsal kesim, öğrenim, teknik bilgi, kredi ve üretim gereçlerinin azlığı, ulaştırma düzeyinin ve pazarının yetersizliği, ayrıca ekilebilir topraklardan istenilen biçimde yararlanamama gibi sorunlarla karşı karşıyadır. Bu sorunların çözümü için kredi, satınalma, satış, ulaştırma, tarımsal toprakların geliştirilmesi öğretimin yer aldığı tarımsal kooperatiflerle yapıldığı ve kooperatifleşmeye büyük bir ağırlık verildiği görülmektedir. Yayçep ile çiftçiler basın yayın aracılığı ile eğitilmekte ve tarımda kalite ve üretim artışı sağlanmaktadır.

İlçenin sebze üretimine baktığımızda meyveye oranla daha az üretimde bulunduğu ve Tavşanlı, Simav, Gediz gibi ilçelerden sonra yer aldığı görülmektedir. Sebze üretimi hemen hemen tamamiyle yerel gereksinimler için çok sınırlı olarak üretilmektedir. Ülke genelinde olduğu gibi Emet'te de sebze üretimi arttırılması amacıyla kısa sürede bozulmalarını önlemek için taşıma olanaklarını arttıran teknik gelişmelerin olması gerekmektedir.

Tablo 3.4. İlçeler İtibarıyla Sebze Üretimi (1993)

Ürün		Mekeç	Alıntı	Akrapa	Çhisar	Domaniç	DPnar	Ermet	Gediz	Hısak	Pazar	Sınav	Şehirc	Taşrı
Bakla	Hk					2		12		8	4	4	3	35
	Ton					6		80		15	8	40	6	20
Banyan	Hk								8				3	
	Ton								60				6	
B. Fasulye	Hk			2					25		4	10	3	
	Ton			2					250		4	40	5	
D.Biber	Hk	50		02	1		1	15	85	3	2	15	2	40
	Ton	250		1	12		4	95	2000	9	4	150	60	640
S.Biber	Hk	80	5	04	2	4	10	20	300	12	7	25	8	20
	Ton	320	27	2	25	12	50	140	7000	36	9	250	110	300
Domates	Hk	180	30	04	2	15	15	70	410	20	22	160	30	75
	Ton	2700	600	4	34	300	125	700	14500	200	38	3300	700	1500
Fasulye	Hk	170	10	1	3	30	10	70	75	4		20	8	50
	Ton	420	70	4	30	90	90	300	750	8		150	24	750
Havuç	Hk	30	01	2			5							10
	Ton	250	1	20			70							150
Sakak	Hk	70	25	1	3	3		30	30		6	20	5	80
	Ton	400	420	20	40	30		200	450		60	200	80	1700
BKabağ	Hk	90		01	1	1		18	10			3	2	25
	Ton	70		1	20	10		110	250			60	30	750
SKabağ	Hk	20		01	1			15	5		3	2	8	20
	Ton	160		1	20			95	70		3	40	120	400
Ispanık	Hk	40	12	01	2	2		6	100	3	2	4	5	50
	Ton	240	70	1	20	20		25	900	9	1	30	30	450

Kaynak: Kütahya İlinin 1993 Yılı Ekonomik ve Ticari Durum Raporu

Tablo 3.5. Meyve Ürünlerinin İlçelere Göre Dağılımı (1993)

Ürün		Merkez	Altıntaş	Aslanapa	Ç.Hisar	Domanıç	D.Pınar	Emet	Gediz	Hisarcık	Pazarlar	Simav	Şaphane	Tavşanlı
Armut	Ad.	18.000	4.500	110	170	3.200	370	70.700	35.400	2.200	1.500	9.100	1.500	5.700
	Ton	540	54	10	8	125	18	2.800	2.210	99	75	450	60	255
Ayva	Ad.	2.400	700	30	150	550	35	4.950	4.400	450	1.000	6.500	900	2.200
	Ton	48	12	2	6	15	2	200	175	18	30	190	40	85
Eiıma	Ad.	2.000	13.000	200	450	10.800	6.350	163.000	117.000	5.000	13.000	31.000	11.000	25.500
	Ton	1.300	195	30	19	540	380	6.500	8.200	200	650	1.500	650	1.260
Muşmııla	Ad.						50					3.000		
	Ton						1					70		
Erik	Ad.	22.000	3.600	20	190	3.400	450	12.000	38.000	550	13.000	63.000	200	13.000
	Ton	350	20	1	6	130	16	420	1.100	8	320	1.550	7	307
İğde	Ad.	250			70			6.000	6.900		1.200	5.200		15.600
	Ton	5			1			150	170		14	60		230
Kızılcık	Ad.	5.000			30			2.500	6.900	1.600	4.000	25.000		1.400
	Ton	50			1			60	170	15	55	350		28
Kayısı	Ad.	500						2.000	2.400	2.000	3.500			750
	Ton	8						60	70	20	35			15
Kiraz	Ad.	16.500	3.200	80	60	2.400	80	3.700	15.400	2.500	5.400	5.600	18.000	6.400
	Ton	165	15	4	2	70	4	185	610	100	210	280	630	160
Şeftali	Ad.	700			70			3.600	7.500	300	800	4.300	150	2.800
	Ton	7			1			110	300	8	40	210	7	70
Vişne	Ad.	56.000	14.000	100	300	4.300	4.600	51.200	48.300	4.000	17.000	19.500	40.000	30.000
	Ton	350	110	5	7	100	185	2.300	1.450	80	340	485	1.200	300
Dut	Ad.	800				800		53.000	5.000	1.100	2.000	8.000		4.500
	Ton	8				24		2.100	270	20	60	400		110

(Devam)

Ürün		Merkez	Altıntaş	Ç.Hisar	Domanıç	D.Pınar	Emet	Gediz	Hisarcık	Pazarlar	Simav	Şaphane	Tavşanlı
Badem	Ad.	350					13.000	2.000		300	1.500	400	250
	Ton	3					390	60		9	40	8	2
Ceviz	Ad.	2.200	25	150	2600	80	6.200	7.900	1.200	2.700	2.200	220	4.000
	Ton	65	1	4	130	3	650	710	25	105	40	10	200
Kestane	Ad.						600				48.000		
	Ton						30				2.400		
Üzüm	Ad.		0.2		5		550	250	25	60	730		90
	Ton		2		100		5.500	1.500	370	90	14.500		770
Ante Fıstığı	Ad.						1.650	1.500			23.000		1.500
	Ton						1	3			23		1
Çilek	Ad.	25			20		3				1		4
	Ton	10			100		6				3		16

Kaynak: Kütahya İlinin 1993 Yılı Ekonomik ve Ticari Durum Raporu

İlçenin meyve ürünlerine baktığımızda elma, armut, erik, dut gibi hemen hemen her yörede yetişebilen ürünlerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Elma, armut gibi en çok yetişen meyveleri ele aldığımızda Tavşanlı, Simav, Gediz gibi büyük ilçeleride geri bırakarak en çok üretimde bulunan ilçe konumunda bulunmaktadır. Aynı şekilde vişne ve dut diğer ilçelere göre en çok üretilen meyveler arasındadır.

İlçede üretilen meyveler içerisinde elma 6.500 ton ile birinci, üzüm 5.500 ton ile ikinci, armut 2.800 ton ile üçüncü, vişne 2.300 ton ile dördüncü, dut 2.100 ton ile beşinci sırada yer almaktadır.

Bugünkü sebze tarımı oldukça karlı bir faaliyet olmasına rağmen az bir gelişme seyretmesinin nedeni; üretim imkansızlarından çok fiyat, pazarlama şartları, taşıma durumu ve saklama imkanlarının yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. Üretimde sürekliliği sağlamak için bu ürünlerin piyasa fiyatlarının yüksek, en azından belirli düzeyde bir kar marjını içeren üretim maliyetlerinin üstünde olması gerekmektedir.

1.4 Hayvancılık Sektörüne Genel Bir Bakış

İlçenin bitkisel üretimden sonra en önemli kolu olan hayvancılıkta son yıllara gelinceye kadar büyük bir ilerleme kaydedilmiş olup son yıllarda çeşitli teşviklerle hayvancılık cazip hale getirilmiştir.

Hayvancılıkta temelde aile tüketimi ön planda tutulmaya çalışılmaktadır. Buna rağmen ailelerin büyük çoğunluğu ek bir gelir elde etmek amacı ile hayvancılık ile uğraşp elde etmiş oldukları ürünleri yerel pazarlarda satmaktadır.

Hayvancılığı geliştirmek için bu alana desteklemelerde bulunduğunu görmekteyiz. Bunlar arasında;

- Süt inekçiliğinde devlet desteklemesi ithal edilen hayvanlarda 1.7.1995 tarihinden itibaren projeli olarak ve en az üç baş hayvan için yapılan çalışmalar için 15.950.000TL karşılıksız destekte bulunmaktadır.
- Yine ahır yapmak isteyenlere kaynak kullanımı ve destekleme fonundan proje değeri üzerinden %25 desteklemede bulunmaktadır. (1 Ocak 1995 tarihinden itibaren geçici olarak durdurulmuştur.)

Zirai mücadele ve hayvan hastalıklarının iyileştirilmesinde kullanılan ilaçlarda destekleme mevcuttur.

- Sütte kē. başına 2.000TL devlet desteklemesi vardır.

Hayvan Hastalıkları ve Zararlıları ile Mücadele alışmaları, Yapılan Aşılama alışmaları ařaēıdaki gibidir.

Proēramlı Aşılar

- şap aşısı : 9.595 büyükbaş hayvan, 32.944 küçükbaş hayvan
- Sıēır vebası : 8.547 sıēır
- Ruam : 422 tek tırnaklı
- Brucellosis : 82 buzaēı

Bedelli Ařılar

- Yanıkara : 481 sıēır
- Agalaksi : 460 koyun-keçi
- Enteroteksemi : 7.313 koyun
- Kuduz : 360 köpek-kedi

Hastalık Taramaları:

- Büyükbař hayvan : 4.602

- Küçükbaş hayvan : 6.515

Hayvancılığı geliştirme ve hayvan ırklarını ıslah etme amacıyla yapılan çalışmalar arasında; ilçedeki hayvan ırklarını ıslah ederek yüksek verimli ırklar haline getirmek için yüksek verimli ırkların tohumları ile tabii ve suni tohumlama çalışmaları yapılmaktadır.

1.5 Hayvancılığı Geliştirme Çalışmaları

İthal İnek Dağıtım Çalışmaları: Yerli ırklarımızın ıslah edilmesi ve aynı zamanda et ve süt veriminin artırılması için yurtdışından et ve süt inekleri ithal edilerek çiftçilere dağıtılmaktadır. Bu amaçla yurtdışından ithal edilen inek ırkları, verimleri ve ithal edilen ülkeler ise şunlardır;

<u>İnek Irkı</u>	<u>Verimi</u>	<u>İthal Edilen Ülke</u>
Mandofon	Et ve süt:Kombine verim	Almanya
Simental	Et ve süt:Kombine verim	Avusturya
Holstein (siyah-beyaz)	Süt verimi	Hollanda

Bu amaçla 1993 yılına kadar çiftçilere dağıtılan ithal süt ineği sayısı 57 adettir. Ayrıca 1993 Aralık ayı içerisinde yurtdışından ithal edilen 24 adet simental ırkı inek çiftçilere dağıtılmıştır.

Kaynak Kullanım ve Destekleme Fonu Uygulamaları: Projeli olarak

yapılan hayvancılık işletmeleri için teşvik olarak Kaynak Kullanım ve Destekleme Fonundan, kullanılan girdilerin %25'i iadesiz,hibe olarak çiftçilere ödenmektedir.Bu uygulamadan yararlanan çiftçi sayısı 4 ,şirket sayısı ise bir adettir.

Ayrıca ilçenin Esatlar Köyü tarımsal kalkınma kooperatifinin 204 baş süt ineği projesi uygulamaya geçirilmiş ve şu anda Türkiye’de birinci sırada yer almaktadır

1.6 İlçenin Hayvan Varlığı , Hayvansal Ürünleri ve Diğer İlçelerle Karşılaştırılması

İlçenin hayvan varlığı ve hayvansal ürünleri Tablo 3.6’da gösterilmiştir.

Tablo 3.6’da ilçenin hayvan varlığı diğer ilçelerle karşılaştırıldığında Tavşanlı, Simav ve Gediz’den sonra yer aldığı görülmektedir. Fakat son yıllarda yapılan teşvik ve desteklemelerle hayvancılık alanında atılım yapan ilçe, Esatlar köyünde 204 baş süt inekçiliği projesi ile Türkiye’de ilk sıralarda yer almaktadır.

Emet ilçesi egrigöz dağı eteklerinde bulunduğu için 24.290 adet K.keçisi ile Tavşanlı’yı ve Gediz’i dahi geride bırakmıştır.

Tablo 3.6 : İlde Hayvan Varlığının İlçeler İtibariyle Dağılımı: (1993)

İLÇELER	Sığır				Manda	Koyun	K.Keçisi	T.Keçisi	T.Tırnak	Tavuk	Arı Kovanı
	Saf	Melez	Yerli	Toplam							
Merkez	5.540	9.310	14.500	29.350	1.500	89.500	11.500	45.500	3.980	116.000	2.700
Altıntaş	1.615	5.190	5.300	12.005	293	41.640	2.240	3.180	1.499	33.500	1.060
Aslanapa	1.910	3.820	3.070	8.800	275	32.930	6.230	5.500	1.457	16.200	378
Ç.Hisar	308	1.838	2.138	4.284	271	14.532	3.814	233	821	21.200	273
Domaniç	1.350	4.080	1.820	7.250	49	21.200	4.400		922	16.500	1.850
D.Pınar	230	1.050	1.050	2.330	7	9.620	120	1.050	775	2.400	720
Emet	1.150	3.540	5.530	10.220	5	27.050	24.290	1.640	2.884	140.000	520
Gediz	1.284	4.226	8.097	13.607	57	38.785	15.270		4.312	42.250	3.130
Hisarcık	552	2.847	1.751	5.150		6.640	9.285		1.254	9.763	1.526
Pazarlar	614	1.952	1.211	3.777		3.960	2.870		597	8.000	935
Simav	2.800	7.650	24.040	34.490	228	48.610	25.602		3.961	1.400	1.650
Şaphane	39	288	2.923	3.250		13.449	5.094		1.288	6.300	500
Tavşanlı	6.105	8.225	12.709	27.039	1.587	35.600	8.970	1.050	2.090	650.000	1.800
TOPLAM	23.497	54.016	84.039	161.522	4.272	383.516	119.685	58.153	25.840	1.113.513	17.142

Kaynak: Kütahya İlinin 1993 Yılı Ekonomik ve Ticari Durum Raporu

Tablo 3.7 : Hayvansal Ürünler Cetveli (1993)

İLÇELER	ET (TON)	SÜT (TON)	YAPAĞI (TON)	KIL (TON)	YUMURTA (BİN ADET)	BAL (TON)	DERİ (ADET)	TİFTİK (TON)
Merkez	1.410	35.741	90	6	9.740	53	19.017	68
Altıntaş	25	13.820	42	1	4.020	7	195	5
Aslanapa	21	10.584	33	3	2.527	5	504	8
Çavdarhisar	12	5.066	14	2	2.200	5	457	-
Domaniç	62	10.200	21	2	2.970	34	396	-
Dumlupınar	56	2.522	10	-	255	14	1.505	2
Emet	227	10.130	27	12	12.000	20	1.610	2
Gediz	194	17.469	38	8	6.000	28	7.545	-
Hisarcık	45	7.266	7	5	1.171	20	497	-
Pazarlar	6	5.727	9	1	1.240	6	262	-
Simav	498	27.645	49	12	7.675	22	10.030	-
Şaphane	111	2.370	13	3	1.300	7	4.014	-
Tavşanlı	891	37.284	36	5	143.000	36	8.617	2
TOPLAM	3.557	185.824	384	60	195.000	257	54.756	87

Kaynak: Kütahya İlinin 1993 Yılı Ekonomik ve Ticari Durum Raporu

Tablo 3.7’de ilçenin hayvansal ürünlerine baktığımızda Emet 227 ton et üretimiyle Gediz,Altıntaş gibi ilçeleri geride bırakmıştır.Bazı çiftçi aileleri ise kendi tüketimleri için hayvancılıkla uğraşmaktadır.Yine 12.000 adet yumurta üretimi ile Tavukçuluk alanında kendi ayarındaki diğer ilçeleri geride bırakmıştır. İlçede hayvan ürünlerini işleyen bir sanayinin olmayışı büyük bir kayıp olarak değerlendirilebilir.

2 Ormancılık Sektörüne Genel Bir Bakış

2.1 Ormancılığın Türk Ekonomisindeki Yeri

Anayasamızda ve beş yıllık kalkınma planlarında yer alan ormancılık politikası amaçları üç ana grupta ifade edilir. Bunlar;

- a) Ülkenin çeşitli orman ürünlerine olan ihtiyacını karşılamak,
- b) Toprak taşınmasını önlemek,su rejimini düzenlemek,tülke savunmasına yardımcı olmak,
- c) Tabiatı korumak yurt güzelliğini sağlamak,

Ormanların faydaları çok yönlüdür. Kamu oyunda sadece orman ürünleri üretim fonksiyonu bilinmekte ve ormanlara sadece orman ürünleri üretim kaynağı olarak bakılmaktadır. Bu bakış , bu anlayış yanlıştır. Ormanların toprak ve çevre koruma fonksiyonu son derecede önemlidir. Ormanların çevreyi koruyarak sağladığı fayda maddi olarak ölçülemez. Yeşil örtü sellerin oluşmasını,yağmur ve rüzgarın toprağı aşındırıp taşınmasını önlemektedir. Bu bakımdan ormanlar tarım alanlarının , baraj ve göllerin bir çeşit sigortasıdır. ²

² Ramazan KANTAY , “Dünya Ormancılık Gününün Anlam ve Önemi” , DEFNE , Yıl 23, No.2532 (Mart - Nisan , 1995) , s. 22.

Ormanlar aynı zamanda içinde ve kenarında yaşayan halka çeşitli iş alanları sağlamaktadır. Böylece iş bulmak için şehirlere olan hızlı göç olayının frenleyerek plansız şehirleşmenin ülke üzerindeki baskısını azaltmaktadır. Ayrıca sektör, parasal katkılar yanında rakamlaştırılması güç olan faydalarıda düşünülerek ulaştırma, sağlık ve eğitim sektörleri gibi bir alt yapı sektörü olarak değerlendirilmelidir. Nitekim, orman ve ormancılık sektörü diğer sektörlerin çalışmalarına ortam hazırlayan, alt yapı meydana getiren ve diğer sektörlerin etkinliklerini arttıran bir sektör durumundadır.

Ormancılık sektörünün ülke ekonomisindeki yerini milli hasıla, enerji üretimi, diğer sektörlerle olan bağlantıları ve istihdama katkıları açısından incelemeye çalışacağız.

2.1.1 Ormancılık Sektörünün GSMH İçindeki Yeri

Devlet istatistik Enstitüsü'nün, Orman Genel Müdürlüğü'nün bilançolarına yansıyan asli ve tali orman ürünleri, üretim miktarlarını esas alarak yaptığı hesaplamalara göre ormancılık sektörünün milli gelir içindeki payı binde 5' dir. Ancak, aynı metodoloji ile hareket edildiğinde Orman Genel Müdürlüğü'nün bilançolarına yansımayan gizli yakacak odun tüketimi özel sektör üretimi ve Orman Genel Müdürlüğü'nün yapmakta olduğu sübvansiyonlarda dikkate alınarak yapılan hesaplamalar sonucunda ormancılık sektörünün gayrisafi milli hasılaya katkısının 17,6'ya yükseldiği görülmektedir.³

³ Orman Genel Müdürlüğü , Kuruluşunun 150.Yılında Ormancılığımız , (Ankara , 1989), s.21

Yukarıdaki binde 17,6'lık katma değer bile gerçekte ormancılık sektörünün gayrisafi milli hasılaya katkısını tam olarak ifade edememektedir.Orman genel müdürlüğü bilançolarına aksetmeyen ve bu nedenle üretim değerleri tesbit edilemeyen ot , yaprak , mantar , çamfıstığı , kekik , meyankökü , adaçayı , mazi , sumak , salep , palamut tırnağı vb. birçok ürün bulunmaktadır.Bu tali orman ürünleri sektörün katma değerine ilave edilirse ormancılık sektörünün gayrisafi tarım sektörü hasılası ve giderek GSMH içindeki payının artacağı açıktır.Örneğin Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ormancılık özel ihtisas komisyonu raporuna göre sadece üretilen ot ve yaprak katma değeri 1982 fiatlarıyla 534 milyarı aşmaktadır.Odunun katma değerinin 150 milyar dolayında olduğu dikkate alındığında , yalnızca ot ve yapraktan elde edilen katma değer odundan elde edilen katma değerden yaklaşık dört kat fazla olduğu görülmektedir.Bu yönüyle ormancılık sektörünün ülke ekonomisine katkıları açıkça görülmektedir.

2.1.2 Ormancılık Sektörünün Enerji Üretimine Katkısı

Ülkemizde yakacak üretimi yıllık ortalama 28 milyon metreküptür.Bu rakam içerisinde Orman Genel Müdürlüğü'nce üretilen, özel sektörcce üretilen ve gerçekte ormanlarımızda üretilerek halk tarafından gizli olarak kullanılan miktarlar yer almaktadır. Böylece yakacak odunun birinci enerji kaynakları arasındaki payı yaklaşık %20'dir. Üretilen yakacak odunun 1985 yılı için ısı değeri 28 milyon ton linyite 15 milyon ton kok kömürüne ve 21 milyon ton fuel oil'e eş değerdedir.

2.1.3 Ormancılık Sektörünün İstihdama ve Bölgesel Gelişmeye Katkısı

Ülkemizde ormancılık sektörü , diğer sektörlerle göre önemli ölçüde istihdam sağlamaktadır. Bunda ormancılığın , üretim , bakım , nakliyat, ağaçlandırma ve mera gibi temel faaliyetlerin emek-yoğun olmasının büyük payı vardır.

Ormancılık alanlarımız ve ormancılık faaliyetleri işsizliğin en yoğun ve fert başına gelirin en düşük olduğu geri kalmış yörelerimizde yer almaktadır. Gerek gelir ve istihdam artışlarını sağlamak, gerekse bölgede yeni sanayii kollarının faaliyete geçmesini uyarması özelliklerinin sonucu olarak, ormancılık sektörü söz konusu geri kalmış bölgelerimizde işsizliğin önlenmesine, bölgelerarası dengesizliğin kısmende olsa azaltılmasına ve bölgelerden büyük şehirlere olan göçün önlenmesine yardımcı olmaktadır.

2.2 Ormancılık Sektörünün İlçe Ekonomisindeki Yeri

Orman İşletme Müdürlüğünün üretim faaliyetleri mevcut Amejman ve silvi kültür planlarına göre yürütülmektedir. Orman amejman planları; ormanların çağın gelişen bilimsel ve teknik esaslarına uygun bir şekilde işletilmesine yön veren, zaman ve mekan düzeni sağlayarak, planlı ormancılığın temelini teşkil eden planlardır.

Amejman ve silvi kültür planlarına göre üretilen ürünler mahalli ihtiyaçları karşıladıktan sonra Orüs , Seka ve T.T.K tahsisleri karşılanmakta kalan kısım ise açık arttırılmalı ihale yöntemi ile satılmaktadır.

Emet'te orman ürünlerine dayalı sanayi çok zayıf olup sadece mahalli ihtiyaçları karşılamak amacıyla birkaç tane hızar , şerit ve marangoz atölyesi mevcuttur.

Ağaçlandırma çalışmalarına büyük önem verilmekte olup 5 yıllık dönemde orman içi ağaçlandırma,suni geliştirme çabaları ile 1000 hektar saha ağaçlandırılmış olup, bakım çalışmalarıda devam etmektedir.

2.3 Emet Orman İşletme Müdürlüğü Personel Durumu ve İşçi Giderleri

1995 Yılı Personel Durumu

<u>Ünvanı</u>	<u>Sayısı</u>
İşletme Müdürü	1
Müdür Yardımcısı	1
Orman Yüksek Mühendisi	4
Şef	1
Sayman	1
Veznedar	1
Haberleşme Memuru	3
Memur	6
Mutemet	7
Daktilograf	2
Şoför	2
Hizmetli	2
Orman Muhafaza Memuru	31
TOPLAM	62

Yukarıdaki tablodaki kadrolu 62 personel yanında ücretli olarak çalıştırılan işçiler ve işçilik maliyetlerini gösterir tablo 3.8'de gösterilmiştir. (15.6.1995 Tarihi İtibariyle)

Tablo incelendiğinde ilk yıllardaki işçilik giderlerindeki artış ile son yıllardaki artış arasında büyük bir fark yer almaktadır. 1990 yılında yıllık işçilik giderlerinin ortalama maliyeti 780.000 iken 1992 yılında bu rakam 1.128.000 TL.dir. 1993 yılında bu rakam 2.505.000 TL. iken bir sonraki yıl 6.058.000 TL. olmuştur. 1994 yılındaki gider 1993'e göre yaklaşık 25 kat daha fazladır. Bu da son yıllardaki ağaçlandırma çalışmalarına verilen hızı göstermektedir.

Tablo 3.8 : İşçi sayısı ve işçilik giderleri

YILLAR	Ortalama İşçi Sayısı	Kullanılan Adam/Ay	Yıllık İşçilik Ortama
1990	40	440	780.000
1991	25	300	590.000
1992	26	312	1.128.000
1993	29	348	2.505.000
1994	35	420	6.058.000

2.4 İlçedeki Orman Alanları ve Diğer İlçelerle Karşılaştırılması

Tablo 3.9'u incelediğimizde Emet ilçesinin orman varlığının 40.288(Ha) olarak ilin toplam varlığı içerisinde büyük bir paya sahip olduğu görülmektedir.40.288 (Ha) orman alanı ile Tavşanlı,Simav ve Gediz'den sonra 4.sırada yer almaktadır.

Dikilen fidan ve bakım çalışmaları rakamlarına baktığımızda Emet Tavşanlı'yı da geride bırakarak Simav ve Gediz'den sonra 3.sırada yer almıştır.

Tablo 3.9. Orman Alanlarının Dağılımı

Servetin türü ve çalışmaları	Brm.	İl Toplamı	I L Ç E L E R .												
			Merkez	Altıntaş	Aslanapa	Ç. Hisar	Domañıç	D. Pınar	Emet	Gediz	Hisarcık	Simav	Şaphane	Tavşanlı	
Toplam Orman		567834	106427	21206	40181	23100	32997	17714	40288	54910	16524	77194	20249	117044	
Ver (Normal) Or.	Ha	220368	29167	9461	13169	4556	16799	6242	20165	28490	7231	33061	3188	48839	
Bozuk Orm.		347466	77260	11745	27012	18544	16198	11472	20123	26420	9293	44133	7061	68261	
Koru Ormanı		368487	53360	18394	20460	11927	29670	7930	28062	48043	9947	46919	7947	86608	
Ver. (Nbr)	Ha	199297	23340	8182	11679	4443	16799	5505	20165	28490	7231	33061	3388	37214	
Bozuk Koru Orm.		169200	30050	10212	8781	7484	13071	2425	7897	19553	2716	13668	4759	48394	
Baltalı Orman	Ha	199336	53037	2812	19721	11173	3127	9784	12226	6867	6577	30274	12302	31436	
Koru Orman Serveti	M3	26088602	2863226	1035147	1083661	375578	3238270	714394	2669044	2342303	936759	5912467	243730	4674023	
Baltalık Orman	Ster	569250	349620	76680	89340	6720		44220						2670	
Toplam	Ha	17664	1773	610	400	1057	742	17	2012	2267	413	4829	1595	1849	
Orman İçi		17594	1773	610	400	1057	742	82	2012	2267	378	4879	1595	1849	
Dikilen Fidan Adet		35328000	35460000	1220000	800000	2114000	1484000	234000	4024000	4534000	826000	9658000	3190000	3698000	
Bakım Çalışması	Ha	14444	2120		650	350	500	530	1135	1735	159	5100	1065	1100	

Kaynak: Kütahya İlinin 1993 Yılı Ekonomik ve Ticari Durum Raporu

Ormanları imar ve ıslah etmek böylece bugünkü ormanların niteliklerini yükseltmek, verimlerini artırmak ve ormanları rasyonel bir şekilde işletmek ormancılığın politikalarından biri ve en önemlilerindendir. Dikilen fidan ve bakım çalışmaları rakamlarından ilçenin bu politikaya uygun olarak hareket ettiği gözükmektedir.

2.5 Orman İşletme Müdürlüğü'nün 1990-1994 Yılları İtibariyle Gelir-Gider Durumu

1990-1994 yılları arasında yapılan orman bakım giderlerinin hangi kalemlere ait olduğu ve miktarlarının ne kadar olduğunu inceleyebiliriz.

Tablo 3.10'da 1990 ile 1994 yılları arasında orman bakım giderleri incelendiğinde 1990-1992'de Etüt ve proje giderlerinin olmadığı 1993'te ise 482.782.000 TL'lik Etüt ve proje giderlerinin olduğu gözükmektedir.

Böylelikle orman alanlarından daha fazla verim almak için son yıllarda daha bilimsel çalışmaların yapıldığı gözlenmektedir.

Orman bakım giderleri için yapılan harcamalar; mevcut ormanların çoğaltılması için yeni sahalara dikim işinin ikmali, mevcut ormanların bakımlarının yapılarak devamlılığının sağlanması, orman yollarının yapım, bakımı ve ıslahı ile orman yangınları ile ilgili harcamalardır.

Harcamalar içerisinde en yüksek değere sahip olan ağaçlandırma giderleridir. Ağaçlandırma giderleri 1990'da 706.158.732 TL iken 1991'de 1.517.867.000 TL olmuştur. Yine Gençleştirme Sahası Ağaçlandırma giderlerine baktığımızda 1990'da 281.600.000 TL iken bir sonraki yıllarda yüzde olarak artış gösterdiği gözükmektedir. 1993'te 3.496.587.000 olan ağaçlandırma giderleri ile ağaçlandırma faaliyetlerine bu kadar önem verilmesi gelecek için ilçenin orman varlığı açısından sevindirici bir durum arz etmektedir.

Tablo 3.10. Orman Bakım Giderleri

Yapılan İşin Nevi	Harcama				
	1990	1991	1992	1993	1994
Orman İmar Bakım Genel Giderleri	100.000.000	159.150.000	416.906.500	1.152.824.000	867.900.000
Genç Sah. Ağaçl. Giderleri	281.600.000	339.100.000	1.737.020.000	3.498.587.000	2.525.000.000
Orman Yang. On. ve Müc. Giderleri	498.448.474	686.694.991	1.466.565.000	2.807.701.500	4.151.951.000
Orm. ve Ağaç. Sah. Böc. ve Hast. Müc.	12.000.000	20.000.000	5.000.000	48.109.000	43.000.000
Tohum ve Fidanlık Giderleri	155.000.000	250.000.000	148.634.000	-	-
Ağaçlandırma Giderleri	706.158.732	1.517.867.000	-	-	-
Orm. Yol Yap. İşlah Giderleri	42.000.000	150.000.000	277.025.000	1.054.569.500	233.285.000
Piknik ve Mesire Yeri Giderleri	11.000.000	15.000.000	24.945.000	-	-
Orman Yol Tamir ve Bakım Gid.	231.750.000	209.000.000	335.186.000	1.011.655.500	634.265.000
Traktör Kule Kulube Yolu Giderleri	13.750.000	6.900.000	8.500.000	11.900.000	22.000.000
Yan. Em. Yol Yapım ve Bakım Gid.	12.580.000	18.000.000	21.600.000	30.060.000	52.000.000
Fişenk Alım Giderleri	-	-	6.799.000	1.892.000	8.899.380
Etüt ve Proje Giderleri	-	-	-	10.000.000	14.000.000
Amenjman Harita ve Fotogrametri Gid.	-	-	-	482.782.000	-
TOPLAM	2.064.297.000	3.431.711.991	4.447.684.500	10.110.080.500	8.592.300.380

Son yıllarda orman yangınlarında meydana gelen artışlar bu sektörü olumsuz yönde etkileyen en büyük faktörlerden biridir. Orman yangınlarını önleme amacıyla yapılan giderlerin arttırılmaya çalışıldığı görülmektedir. Fakat bu artış yetersiz kalmaktadır.

İlçe, orman alanları bakımından zengin bir yapıya sahip olmasına rağmen yan sanayilerin kurulamaması bu sektörün gelişmesini biraz olsun yavaşlatmıştır. Orman ürünleri yan sanayinin kurulması ile bu sektör ilçe ekonomisine daha büyük katkıları olacaktır

Aşağıdaki verilen değerler Emet Orman İşletme Müdürlüğünden derlenmiştir

1994 Yılı Gelirleri:

A- Satışlar	:	52.434.629.300
Sarfiyat	:	8.975.000
B- Mütferrik Gelirler		
• Ölçü fazlası ve tefrik farkları :		194.668.000
• Alınan faizler :		2.795.049.751
• Yardımcı servis karşılık farkları :		13.469.000
• Mal Sarfiyat Sevkiyat Devir Farkı :		7.525.000
• Sabit kıymetler terkin farkları :		11.409.000
• Çeşitli gelirler :		36.994.583
C- Stok Mevcudu	:	2.053.293.000

Bu değerler ışığında 1994 yılı gelirleri 57.556.012.634 TL olup giderler ise 41.787.847.980 TL'dir. Gelir gider farkı 15.768.164.654 olup orman işletmesinin kar durumunu ortaya koymaktadır.

1990-1994 yılları arasında İlçe Orman Müdürlüğünün üretim ve genel giderleri şöyledir;

Tablo 3.11
Emet İlçe Orman Müdürlüğünün 1990 - 1994 Yılları Arasında
Üretim ve Genel Giderleri

	1990	1991	1992	1993	1994
Üretim Giderleri	2.802.026.518	4.852.057.88	3.863.656.305	4.363.949.950	14.401.684.000
Genel Giderler	733.504.090	1.385.957.209	2.453.765.400	3.585.158.594	6.161.637.600
Genel Giderlerin Dökümü					
Gider Çeşitleri	1990	1991	1992	1993	1994
Personel Giderleri	537.901.910	1.027.934.553	1.939.985.800	2.599.756.500	3.817.316.000
Tesisat Tamiri	34.921.824	30.000.000	48.449.000	92.145.000	6.000.000
Demirbaş Tamiri	2.263.000	-	12.768.000	12.050.000	
Hizmet Vasıtası İşletme Gid.	69.677.079	97.568.482	140.711.000	272.362.000	466.351.000
Hiz. Vasıtası Tam. Bakım Gid.	31.064.637	83.288.089	81.511.000	106.191.000	167.643.000
Büro Giderleri	23.528.890	35.882.911	56.674.000	104.189.507	166.248.000
P. T. T. Giderleri	11.037.048	17.214.109	25.633.000	35.975.500	62.181.000
Dahili Sigorta Primi	4.120.135	7.607.000	4.096.000	2.969.000	8.285.000
Müteferrik Giderler	15.819.620	5.000.000	4.421.000	15.331.000	-
Kıdem ve İhbar Tazminatı	3.094.947	79.848.392	138.746.000	344.101.087	937.133.100
Para Nakil Masrafı		195.300	167.000	21.000	52.500
Vergi Gideri	-	1.134.688	604.000	67.000	11.017.000
Mahkeme Harç Gideri	-	283.585	-	-	-
Daimi İşçi Ücretleri Gid.	-	-	-	-	519.411.000
TOPLAM	733.504.090	1.385.957.209	2.453.765.400	3.585.158.594	6.161.637.600

İşletme Müdürlüğünün 1990 ile 1994 yılları arasındaki üretim ve genel giderleri gösterilmiştir. Genel giderlerin dökümü olan Tablo 3.11 incelendiğinde 1994'te 3.817.316.000 TL ile bir önceki yıla göre personel giderlerinin artış oranının enflasyonun çok altında kaldığı görülmektedir.

2.6 Sektörün Geleceği ve Yapılacak Çalışmalar

İlçede ormancılık sektörünün gerek dikilen fidan gerekse bakım çalışmalarına baktığımızda geleceğinden ümitli olduğu söylenebilir. 1.000 hektarlık ağaçlandırılma çalışmalarıyla ilçedeki orman alanlarının genişletildiği, bakım çalışmalarına devam edildiği ve sektörün geleceğinin parlak olduğu söylenebilir.

İlçede Orman Alanlarının 40.288 hektar gibi büyük bir alana sahip olmasına rağmen diğer ilçelerde özellikle Simav'da kurulmuş olan yan sanayiler burada kurulamamıştır. Orman ürünlerine dayanan sanayinin sadece mahalli ihtiyaçları karşılayacak seviyede olması ilçenin ekonomisine daha fazla katkıyı önlemektedir.

Bu hususta yapılacak çalışmalar arasında;

Orman yangınlarının çoğaldığı son yıllarda orman alanlarının korunması ve rasyonel işletilmesi,

Orman ürünlerine dayalı el sanatlarının ve küçük orman sanayisinin geliştirilmesi

Ormanların tali ürünlerinin değerlendirilmesi (mantar vb.)

Ormancılık hizmetleri sadece ağaç yetiştirmek , ağaç kesmek ve satmaktan ibaret olmamalıdır. Bu geniş alanlar üzerinde hayvancılık , orman

tali ürünlerinin yetiştirilmesi ve üretilmesi , orman köyleri insanların kalkındırılması yapılmalıdır.

Orman alanlarında orman tali ürünlerinin üretiminden elde edilen gelir , kesilip satılan ağaçların gelirinden daha fazla olabilir. Orman teşkilatının bu yöndeki yatırım ve finansmanının orman köylüsünün daha çok iş bulmasına ve sonuçta gelir sağlamasına etkili olacaktır.

Özetlersek, ormancılık yatırımları uzun vadeli yatırımlar olması nedeniyle köylüler ve ülke ekonomisi bu uzun vadeli yatırımlara ayak uydurmakta güçlük çekebilir.Doğal kaynakların korunması ve geliştirilmesine yatırım yapmanın işsizliğe çare bulmada başta geldiği ve ekonomik bakımdan rantabl olduğu bilinmektedir.Bu da yöre halkının katılımı ve karar vermesini destekleyen kırsal kalkınmayı ancak yöre kaynaklarını koruyarak değerlendiren bir yaklaşımla mümkün olabilir.

Bu konuda ülkenin değişik yörelerinde uygulanacak kalkındırma modellerinin gerçekleştirilmesi ve bunların sonucunda elde edilecek stratejilerin diğer yörelere yaygınlaştırılması zorunludur.

3 Madencilik Sektörüne Genel Bir Bakış

3.1 Bor Minerali Oluşumu ve Kullanıldığı Yerler

Kolemanit kalsiyumu bir bor mineralidir.Kolemanit'e ilk kez Emet havzasında rastlanmış ve yeterli rezerv saptanınca bu alanlar 1958'de Etibank Genel Müdürlüğüne devredilmiştir.

Bor mineralinin yoğunluğu 2.84 gr/cm-küp, ergime noktası 2200 C, kaynama noktası 2250 C 'dır.

Bor tabiatta serbest olarak bulunmaz. Bor yataklarının oluşumuna gelince; genellikle neojen yaşlı sedimenter tabakalar arasında teşekkül etmiştir. Ancak civarlarındaki volkanik kayalar, bor yatakları ile volkanizma arasında bir ilişki olduğunu göstermektedir. Volkanik buharlardaki halojenürler halindeki bor, yoğunlaşarak borik asite dönüşür. Borik asit göl sularına karıştığında uygun şartlarda kalsiyum veya sodyumbikarbonat ile reaksiyona girerler. Meydana gelen bileşik çökmek suretiyle primer boratları oluştururlar. İnyonit, hidroborasit gibi primer minerallerin Ca iyonu ile reaksiyona girmesi sonucunda segonder boratlar teşekkül eder.

Ülkemiz açısından bor tuzlarının önemi dünya rezervlerinin takriben üçte ikisine sahip olmamızdan ileri gelmektedir. Bor bileşiklerinin kullanıldığı sektörler ve tüketim yüzdeleri;

Cam Endüstrisi	: %45
Sabun ve deterjan endüstrisi	: %15
Sır ve emaye endüstrisi	: %10
Tarım endüstrisi	: % 8
Diğerleri	: %22

Diğer endüstriler içerisinde yüksek sertlikteki alışımlarla çeşitli kaplamalar , radyasyon önleyici zırhlar, yangın söndürücüler , roket yakıtı , radyo tüpü , kapsül , boya ve ilaç yapımlarını sayabiliriz.

3.2 Emet Kolemanit İşletmesinin Kuruluş Gayesi ve Tarihçesi

İlçe merkezinde bulunan müessesenin kuruluş gayesi ; ülkemizin yeraltı zenginlikleri içerisinde önemli bir yeri olan Bor cevherini aramak , işletmek , zenginleştirmek ve gerektiğinde bunlardan kimyasal işlemlerle bor bileşiklerini üretmektir.

Türkiye'nin bor mineralleri rezervinin önemli bir bölümünü oluşturan Kütahya-Emet zuhuru 1956 yılında M.T.A. jeoloğu Dr. Gawlik tarafından bulunmuştur.12.7.1958 tarihinde bölgedeki bor tuzu sahaları M.T.A. tarafından Etibank'a devredilmiştir.

Emet Kolemanit İşletmesi müessesesi müdürlüğü 1958 yılında Etibank Emet Kolemanit Maden İşletmesi Şantiye Şefliği olarak kurulmuş ve daha sonra geçici müdürler kurulunun 10.6.1961 tarih ve 1910/9 sayılı kararı ile müessese haline getirilmesine karar verilmiş , Sanayi Bakanlığının 1.2.1962 tarihli onayına müteakip Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinin 24.2.1962 tarih ve 1500 sayılı nüshasında yayınlanarak müessese haline gelmiştir.

1962 yılında 10 milyon TL olan sermaye ile kurulan müessesenin sermayesi 31.12.1994 tarihi itibari ile 240 milyar TL olmuştur.

3.3 Rezerv Durumu , Üretim ve Diğer İlçelerle Karşılaştırılması

Etibank Emet Kolemanit işletmesi müessesesi sahalarında halen 24 milyon ton Hisarcık'ta 151,2 milyon ton Espey'de, 643,7 milyon ton Doğanlar-İğde Köy'de olmak üzere toplam 818.9 milyon ton rezerv mevcuttur. Bu rezervin 252.5 milyon tonu görünür rezervedir.

Emet Kolemanit İşletme müessesesi İR.1609 ruhsat nolu sahada kolemanit üretimi yapmaktadır.Üretim Espey ve Hisarcık bölgesinde olmak üzere iki ayrı açık ocakta yapılmaktadır.

Hisarcık açık ocak işletmesinde cevherin üzerinde bulunan ortalama 65 m. kalınlığındaki örtü tabakası delme ve patlatma işlemleri ile gevşetilip müessese imkanlarıyla alınarak tumba sahasına taşınır ve cevherin üzeri açık hale getirilir.Bu işlem dekapaj işlemidir.

Üzeri açılan cevher açık işletme metoduna uygun olarak ortalama % 28.5 B203 tenörlü tüvenan kolemanit cevheri müessesece üretilerek iş kamyonları ile Hisarcık konsantratör tesisi silosuna taşınır.

Yılda ortalama 400.000-450.000 ton konsantre cevher üretim kapasitesine sahip konsantratör tesisinde cevher kırılarak 100 mm. boyutuna indirilir. Ön triyaj , yıkama , eleme ve triyaj işlemlerine tabi tutularak 25-100mm(iri) , 3-25mm(fındık) ve 0.2-3mm.(ince) boyutlarında sınıflandırılarak sevk için stok sahalarına alınır.

Satışa hazır hale getirilen bu konsantre cevherler piyasa için işyerinde teslim veya Emirler istasyonuna taşınarak vagonlarda teslim edilir.Dış ülkelere ihraç edilecek konsantre cevherler ise 48-50 km. uzaklıktaki emirler istasyonuna kadar kamyonlarla taşınır ve buradan vagonlarla Bandırma'daki stok sahalarına nakledilir.

Bandırma'da stoklanan cevher yükleme tesisinden gemilere yüklenerek ihraç edilir.

Espey bölgesi açık işletmesinde yine benzer şekilde dekapaj işlemi yapılarak cevher üretime hazır hale getirildikten sonra açık işletme metodu ile

delme , patlatma ve nakliye işlemleri ile %30 B203 tenörlü tüvenan cevher; üretilerek Espey konsantratör silosuna getirilir.

Yıllık 50.000 ton ortalama konsantre cevher üretim kapasitesine sahip bu konsantratör tesisinde de yine aynı işlemler (eleme, kırma, yıkama, triyaj) yapılarak konsantre cevheri sevk için stok sahasında stoklanır.

Yurtiçi ve yurtdışı satışlar için aynı işlemler yapılarak satış işlemleri tamamlanır.

Her iki açık ocak ve iki konsantratör tesisinde satılık olarak üç çeşit ürün üretilmektedir.

Emet Kolemanit yatakları , beyaz-gri-yeşilimsi-kahverengi renklerinde camsı parlaklıkta ve kırılımı düzgün olmayan bir yapıdadır. Monoklinal sistemde kristalleşmiş olup sertliği 4-4.5 yoğunluğu ise 2.37 gr/cm³'dür.Suda çok az,asitlerde kolayca erir, ısıtıldığında çıtırdarak ufalanır.

Müessesenin bünyesinde bulunan ve halen üretim faaliyetlerinin sürdürüldüğü Hisarcık ve Espey bölgeleri cevherleri bilhassa arsenik ihtivası bakımından farklı karakterdedirler.Genel olarak Hisarcık cevheri 1.000-3.000 ppm, Espey cevheri 600-1000 ppm arsenik içerir.

Tablo 3.12'de Kütahya'da madenleri istihraç eden ve işleyen kuruluşlar gösterilmiştir. Etibank Emet Kolemanit İşletmesi ile Gediz ilçesinde çıkartılan maden işletmeleri karşılaştırıldığında öncelikle çalışanların sayısı itibari ile Emet Kolemanit İşletmesi Müdürlüğü Gediz ilçesindeki üç maden şirketinin toplamından fazla istihdamda bulunduğu gözükmektedir. 1993 yılı itibari ile kolemanit işletme müdürlüğünde 514 , Gediz de ise 5 maden şirketinin toplamı 415 kişi istihdam edildiği görülmektedir.

Tablo 3.12: Maden İstihraç Eden ve Madenleri İşleyen Kuruluşlar

ÜN VANI	Üretim Konusu	Kurulu Kapasite Ton/Yıl	Üretim Miktarı					Çalışan arın Sayısı		YERİ
			1989	1990	1991	1992	1993	1992	1993	
S.L.İ. Mües.Md	L.Kömür ü	7.700.000	6.508.000	5.884.000	5.898.000	7.921.000	697.100	2.137	2027	Merkez
G.L.İ.Mü es.Md.	L.Kömür ü	6.450.000	6.122.000	6.051.000	5.511.000	4.210.481	5.437.000	6.821	5.906	Tavşanlı
Etibank Emet	Kol.Cev.	400.000	350.130	351.300	340.100	180.937	536.000	558	514	Emet
	Tuv.Kol.	850.000	780.000	741.500	544.000		224.315			
Kümaş Kütahya Manyezit İşl.AŞ.	Sint.Man	144.000	98.262	75.900	88.814	85.991	106.576	540	483	Merkez
	Tuğla	40.000		9.673	15.636	15.142	16.232			
	Harç			20.668	18.446	19.607	28.412			
Etibank 100.Yıl	Granüle	122,2	21,714	26,819	39,413	77.186,82	70.906	510	497	Merkez
Gümüş Mad.	Gümüş	Ton/Yıl				Kg	Kg			
Çoban Mad.AŞ.	L.Kömürü	200.000			99.000	169.000	80.000	675	56	Gediz
Gediz Mad.A.Ş.	L.Kömürü	90.000	83.200	69.400	80.742	48.000	3.334	255	41	Gediz
Gürok Turizm ve Mad. A.Ş.	MKömürü	300.000	256.919	274.500	241.829	195.000	297.000	452	415	Tavşanlı
Kömür İşl.A.Ş.	L.Kömürü	100.000	74.164	71.500	65.900	46.865	6.400	300	270	Gediz
Tarhan Kömür İ.	L.Kömürü	125.000	41.474	41.565	39.475	41.586	14.900	160	35	Tavşanlı
Bersel Mad.Tic.	L.Kömürü	50.000	6.459	11.839	24.000	15.580	20.000	44	40	Tavşanlı
Gökçe Köm.İşl.	L.Kömürü	15.000	8.205	12.899	11.117		5.180		4	Tavşanlı
Diler Kard. Mad.	L.Kömürü	5.000	2.450	4.100	4.462		2.400		15	Tavşanlı
Mutlu Gediz Ma	Antimuan	2.700	164	285					18	Gediz
Metsan Metal T.	Antimuan	1.000	1.070	1.015	584	380		32	30	Gediz
Genç İnş.ve Tic.	Ham.Mn.	27.000	8.883	5.508		Ür. Yok	Üretim Yok		18	Tavşanlı
Comag Conti- nental Mad.San.	Ham Mn.	40.000	63.968	30.505		18.368	12.012	33	60	Tavşanlı
	Kalsin Mn		18.790	12.702		400	3.179			

Kaynak: Kütahya İlinin 1993 Yılı Ekonomik ve Ticari Durum Raporu

Yine 1993 yılı itibari ile üretim miktarları karşılaştırıldığında kolemanit cevheri 536 bin ton , tüvenan cevheri 224.315 ton olup toplam 750.315 ton üretim de bulunan ilçe , Gedizdeki 5 maden şirketinin üretimi olan 99.734 tonu geride bırakmıştır. Kolemanit madeninin büyük miktarı ihraç edildiği ve değerli bir maden olduğu için Emet ilçesi Gediz ile karşılaştırıldığında gelirler itibari ile üstünlük arz etmektedir.

**3.4 Emet Etibank Kolemanit İşletmesi Müessesese Müdürlüğünün
1990-1994 Yılları Üretim Giderleri ve Yatırım Harcamaları**

Tablo 3.13 Üretim Giderleri ve Yatırım Harcamaları

YILLAR	ÜRETİM GİDERLERİ (KROM İŞL. HARIÇ) (TL.)	YATIRIM HARCAMALARI (KROM İŞL. HARIÇ) (TL.)
1990	26.039.651.795	5.898.395.000
1991	40.847.855.566	1.878.073.000
1992	55.696.824.116	11.584.220.948
1993	97.070.832.028	13.669.423.535
1994	192.769.513.649	1.503.649.458

Tablo'dan üretim giderleri incelendiğinde 1994 yılındaki gider 192.769.513.649 TL olup bu dönem sonunda bilanço karı ise 1.286.342.740.000 TL'dir. 1990-93 yılları itibari ile üretim giderlerindeki artışlar çok küçük oranlarda kalırken 1994'teki rakam bir önceki yılın iki katına yakın olduğu görülmektedir. Son yıllarda üretimin arttığı bunun sonucunda da 1.286.342.740.000 TL kar elde ettiği görülmektedir.

3.5 Satışlar ve İlçe Ekonomisine Katkısı

Üretilen tüvenan cevherlerin konsantratör tesisinde işlenmesi sonucunda elde edilen (25-100 mm ,3-25 mm ve 0-3mm boyutlarında) konsantre cevherler iç ve dış piyasaya satılmaktadır.

Yurtiçi satışlar ; Bandırma Asit ve Borik Fabrikalarına , Demir Çelik Fabrikalarına , Seramik Sanayii ve Cam Elyaf Sanayiine olmaktadır.

Yurt dışı satışlar ise ; Avrupa ülkeleri ,Güney Afrika , Hindistan ve Japonya'ya yapılmaktadır. Müessesenin kuruluşundan bu yana 1.468.129 ton iç piyasaya , 5.270.533 ton dış piyasaya olmak üzere toplam 6.738.662 ton cevher satışı gerçekleştirilmiştir. Yurt dışı satışlarından yıllık ortalama 40 milyon dolar döviz girdisi sağlanmaktadır.

Tablo 3.14 Dış satışlar ve satış hasılatları

D I Ş S A T I Ş L A R			
YILLAR	DIŞ SATIŞ MİKTARI (TON)	SATIŞ HASILATI (TL.)	ORT. SATIŞ FİATI (TL. / TON)
1990	177.873.000	107.624.061.483	605.061
1991	204.008.000	207.848.694.347	1.018.826
1992	164.216.000	276.595.803.370	1.684.341
1993	187.535.000	471.943.823.000	2.516.564
1994	203.416.000	1.339.243.398.000	6.583.766

Tablo 3.15 Satışlar ve Bilanço Karları

YILLAR	İÇ SATIŞ MİKTARI (TON)	DIŞ SATIŞ MİKTARI (TON)	TOPLAM SATIŞ (TON)	BİLANÇO KARI (TL.)
1990	81.671.186	177.873.000	259.544.186	107.642.412.418
1991	50.870.600	204.008.000	254.878.600	154.278.866.411
1992	59.729.130	164.216.000	223.945.130	213.838.550.303
1993	71.507.200	187.535.000	259.042.200	394.102.794.000
1994	89.822.005	203.416.000	293.238.005	1.286.342.740.000

Not: 1994 Yılında Kuzeybatı Anadolu Krom İşletmesinden devredilen 4.416.150 ton krom cevheri satış miktarı ve satış hasılatına ilave edilmiştir.

Tablo 3.15'i yıllar itibari ile incelersek 1990-94 yıllarını kapsayan son beş yıllık dönemde üretilen madenin büyük bir yüzdesinin yurtdışına satıldığı ve böylece yaklaşık olarak yıllık ortalama 40 milyon dolarlık bir döviz girdisi elde edildiği görülmektedir. Emet ilçesinin dış ticaret potansiyelinin ilçe ve dolayısıyla ülke ekonomisine ne kadar büyük bir katkısı olduğu görülmektedir.

Ayrıca Tablo 3.16'da görüldüğü gibi Etibank Kolemanit İşletmesi Müessesesi Müdürlüğünün 1995 Nisan ayında vermiş olduğu kurumlar vergisi beyanına göre en çok vergi veren kuruluş olduğu hatta Kütahya ilinde dahi birinci sırada yer aldığı görülmektedir. Ayrıca, Etibank Kolemanit İşletmesi karın'dan 9.262.427.000 TL'lık kısmını, Emet ilçe belediyesine ayırması ile 1994 yılında ilçe ekonomisine büyük bir katkı sağlamıştır.

Tablo 3.16. 1994 Dönemine Ait Olup , Nisan (1995) Ayında Ençok
KURUMLAR VERGİSİ Beyanında Bulunan ve İlk On Sıraya
Giren Kurumlar Vergisi Mükellefleri Listesi

İl KÜTAHYA İLÇESİ :EMET	Sıra	Hesap No	Kurum ünvanı	Matrah	Tahakkuk	Mahsup	Ödenecek olan
	1	KA : 651	EtiBank Kolemanit İşl.Müdürlüğü	1.214.986.899.000	303.746.725.000	99.847.967.000	203.898.788.000
	2	KA : 17806	Has - Tur Otobüs İşl. Tic Ltd Şti	695.905.000	173.976.000	16.107.000	157.869.000
	3	KA : 653	S.S Motorlu Taşıyıcılar Koop.	417.612.000	104.403.000	30.141.000	74.262.000
	4	KA : 14477	Pasafıçlar Oto Akaryakıt A.Ş.	224.113.000	56.028.000	24.100.000	31.928.000
	5	KA : 14608	Fero İnşaat Malz.Oto Ltd.Şti.	179.116.000	44.779.000	8.129.000	36.650.000
	6	KA : 16678	Talebe Kömür Pazarlama Ltd.Şti.	172.068.000	43.017.000	19.371.000	23.646.000
	7	KA : 624	S.S. Emet Gıda Mad. Tük. Koop.	39.925.000	9.981.000	8.117.000	1.864.000
	8	KA : 15433	Acar Mali Müşavirlik Hiz.Ltd.Şti.	11.081.000	2.270.000	3.665.000	-
	9	KA : 18350	Art ,Akay Radyo Tv.İşl.A.Ş.	8.231.000	2.057.000	-	2.057.000
	10	KA : 16935	Emet ilçesi Her türlü hayır Vakfı	2.500.000	625.000	-	625.000

02.05.1995 Tarihli İlçe Vergi Dairesi Verilerinden Alınmıştır.

3.6 İstihdam Durumu ve Sosyal Hizmetler

İlçe ekonomisinde büyük bir yere sahip olan kolemanit işletmesinde ;

23 Teknik Personel

48 İdari Personel

31 Güvenlik Görevlisi

460 İşçi olmak üzere Toplam 562 eleman görev yapmaktadır.

Müessesenin sosyal hizmetleri ; 49.000 metrekarelik alana kurulmuş bulunan müdüriyet binası ve lojmanlarının bulunduğu sosyal site , Emet ilçesinin Hisarcık çıkışında bulunmaktadır. Sosyal sitede merkezi ısıtmalı 35 adet lojman, sinema salonu, lokal, ekonoma, tenis, voleybol, basketbol sahaları ile misafirhane bulunmaktadır.

Hisarcık ilçesi yakınındaki 79.882 metrekareye kurulmuş bulunan sanayii tesislerinde ise bekar misafirhanesi, revir, ekonoma gibi sosyal tesislerin yanısıra atölyeler ile ambar binaları ve laboratuvar binası bulunmaktadır.

4 Turizm Sektörüne Genel Bir Bakış

4.1 Tıbbi turizmde , şifalı suların yeri ; ülke ekonomisine katkıları

İtalya, Romanya, Macaristan, Yugoslavya , Almanya vb. ülkeler de şifalı su kaynaklarına sahip şehir ve kasabaların halkı bu kaynakları, çağdaş rasyonel ve rentabl bir şekilde işletmektedirler. Çünkü bu gibi sular buldukları yerlere her türlü kaynaklardan daha verimli bir gelir sağlamaktadır.

Günümüzde , Türkiye bu konuda ilerlemiş değildir. Romalılar , Selçuklular , Osmanlılar devirlerinde yeni tesisler yapılmış fakat günümüzde aynı tırmanışa geçilememiştir. Kaplıca adı, üstünde , bina ve

banyo bulunan ılıcalara verilir. Kaplıca kapalı ılıca sözünün konuşma diline uyarlanmış bir şeklidir. Son yıllarda , birçok insan şifa bulmak için kaplıcalara koşmaktadırlar. İnsanlar ilaçla bulamadığı şifayı , kaplıca sularından sağlamaktadır. Bu nedenle kaplıcalara olan ilgi son derece sürat kazanmıştır.

Ülkemiz , jeolojik yapısı ve arazinin morfolojik durumu itibari ile , şifalı sular bakımından “Dünyanın en zengin ülkesidir.” Anadolu da fenni analizleri yapılan ve bileşimleri tesbit edilen şifalı suların sayısı 700’ün üzerindedir. Ülkemizdeki şifalı su kaynakları dış turizme elverişlidir. Buna rağmen tesisler ihtiyaca cevap verecek nitelikte değildir. Mevcut bulunanlar ise istisnalar hariç bakımsızdır.

Ülke sınırları içindeki şifalı sular devletin olmasına rağmen hala fertlerin , belediyelerin ve muhtelif teşekküllerin elinde bulunmakta ve bu tali mal sahipleri de kendilerini tesis yapmakta vazifeli sayamadıklarından

büyük servetler boşa gitmektedir. Bütün bu şifa hazineleri bir devlet müessesesi emrine verilir , gruplar tayin edildikten sonra faydalı ve lüzumlu olanlarının üzerinde , bir program dairesinde tesisat yaptırılmaya başlanırsa memleketimiz güzelleşmiş ve devlet bütçesi büyük gelir kaynakları elde etmiş olur.

Kütahya Yoncalı kaplıcaları Dünyaca ünlü kaplıcalarımız arasındadır. Selçuklulardan kalma bu kaplıca İstanbul Üniversitesi Radyo Klimatoloji Enstitüsü raporuna göre 80 “kürü” ölçüsünde radyoaktivite taşımaktadır. Gözlemciler Yoncalıyı “Dünyanın en iyi ve en şifalı bölgesi” olarak tanımlamaktadır. Öylesine değerli bir kaplıcadır ki banyo kürü yapmak ve içmek suretiyle romatizma , karaciğer ve böbrek yetmezlikleri, safra kesesi iltihapları, kolit , kadın hastalıkları , sinir hastalıkları ve felçlilere şifa vermektedir. Şimdiye kadar onbinlerce kişi burada şifa bulmuştur.

Türkiye’de bulunan kaplıcalardan bu sadece bir tanesidir. İşte böylesine eşsiz değerdeki kaplıcalarımızda modern ve geniş kapasiteli fizik tedavi ve rehabilitasyon tesisleri ve sağlık uzmanları yoktur.

Tıbbi turizmin ülke ekonomisine döviz katkısında gerçekten azımsanmayacak bir kaynaktır. Fakat günümüzde , tıbbi turizme gerekli şekilde sahip çıkamıyoruz. Osmanlı devletinden günümüze kadar çıkarılan kanun ve yönetmelikler işi dahada karıştırmakta ve içinden çıkılmaz hale getirmektedir. Yapılacak en akıllıcası ise ; başlı başına tıbbi turizmle uğraşan sağlam bir teşkilat kurulmasıdır. Özel sektör teşvik edilmelidir.Sıkı ve

periyodik bir denetim mekanizması getirilmelidir. Modern konaklama tesisleri ve tedavi cihazları kurulmalıdır. Bunu gerçekleştiren birçok devletler bütçesinin çoğunu tıbbi turizmden elde ettiği gelirden karşılamakta, Romanya ,Yugoslavya, Macaristan astronomik kazançlar sağlamaktadır.

Tıbbi turizm tam anlamıyla devlet ve özel sektör tarafından ele alınır ve gerçekleştirilirse , bizde diğer ülkeler gibi , tıbbi turizmden elde edeceğimiz döviz, bütçemize büyük katkılar sağlamış olacaktır. Bu iş bu kadar zor bir iş değildir.Yalnızca devletimizin bu işe ciddi olarak el atmasına bağlıdır. ⁴

4.2 Termal Turizm Bölgesi Emet

Emet ilçesi tabii sıcak sular cennetidir. 17 Ekim 1983 günü Bakanlar kurulu kararı ile “ Termal Turizm bölgesi” ilan edilen ilçe , son beş yılda yapılan hızlı bir kalkınma hamlesi ile bugün, altyapı sorunu olmayan , mamur, bakımlı, şirin ve temiz görüntüsü ve tabii sıcak suların turizme yönlendirilmesiyle geleceğin “ Kaplıcalar ve Termal Turizm Merkezi “olmaya adaydır.İlçede bulunan kaynarca kaplıcası (hamamı) saniyede 10 lt. su çıkarmakta olup 47 cğ sıcaklıktadır.Radyoaktivitesi 26 emandır.Hamam 1970 depreminde yıkılmışsada yenisi 50 mt. aşağısına yapılmıştır.

İlçe merkezindeki kaplıcaların Romalılar zamanından beri mevcut olduğu sanılmaktadır. Yeşil Kaplıcalar için rivayete göre Osmanlı padişahlarından Yavuz Sultan Selim devrinde onarıldığı

⁴ İhsan TUNÇOĞLU, “Bugünkü Tıbbi Turizmde Şifalı Suların Yeri”, Kütahya Belediyesi Haberler Bülteni, Kütahya 1987, S:2, s. 15

söylenmektedir.Emet merkezinin güney batısında bulunan Yeşil kaplıcalar (Aşağı hamam) konaklama tesisleri , sosyal tesisleri , umumi ve hususi banyolar ile turistik bir özellik taşır.

Bugün belediyenin turizm bölgesi projesi dahilinde bu alanda hamam olarak Osmanlı mimari tarzında hamam-banyo-sauna'dan oluşan tesisler inşa etmeye başlamış ve büyük oranda tamamlanmıştır.

İlçede ayrıca Yeşil Kaplıcalar yanında yöre halkı tarafından Bacanaklar diye adlandırılan bir kaynak daha vardır.Bu kaynak bir sıcak su ve kum havuzu görüntüsünde olup, suya ve kumuna girmek cilt hastalıklarına , kadın hastalıklarına, mantar hastalıklarına , ayaklarda ve bacak adalelerindeki romatizma ağrılarına iyi geldiği bilinmektedir.1976 yılında İstanbul'dan 50 yaşlarında bir kadın hasta , hiç yürüyemez bir vaziyette ilçeye gelmiş, 20 günlük bir kür sonucu konakladığı yer ile kaynak arasında , daha sonrada yakınlarının kucağında geldiği Emet'ten yürüyerek ayrılmıştır.

4.3. Kaplıca Sularının Analizleri Sonucu Tıbbi Değerlendirilmesi

Emet belediyesinin İstanbul Üniversitesi Tıbbi Ekoloji ve Hidro-Klimatoloji Araştırma ve Uygulama Merkezine müracaat ederek hamam ve kaplıca sularının analiz edilmesini istemiştir. Prof. Dr. Nurten Özer (Merkez Müdürü) 14.02.1991 tarihli yazısı ile Emet ilçesi hamam ve kaplıca sularına ait fiziksel ve kimyasal analiz sonuçlarını aşağıdaki gibi bildirmişlerdir.

Raporların içeriklerine göre kaplıca suları : sülfatlı, bikarbonatlı, kalsiyumlu, magnezyumlu, hipertermal ve hipotonik özellikler taşımaktadır. Maden suyunun bu özelliklere dayalı tıbbi değeri değerlendirilmesi şöyledir.

Maden suları banyo kürleri halinde , akut dönemleri hariç romatizmal hastalıklarda kullanılabilir. Ancak banyo ve hareketsiz uygulamalarda, suyun sıcaklığının 37-38 c.dereceye , hareketli uygulamalarda ise 27-28 c.dereceye ayarlanması gerekmektedir. Bu tür uygulamalar, her türlü romatizmal hastalıkların kronik dönemlerinde olduğu gibi ameliyat ve travma şekillerinde , kaplıca uzmanının gerekli gördüğü ek tedaviler ve duş , lokal uygulama gibi dış tatbiklerle birlikte yararlı olacaktır. Bu ağrı dindirici etkisi yanında kanlanmayı temin eder, hastalık krizinin önlenmesine kadar , tedavi ve rehabilitasyon olanağının sağlanması önemlidir.

İçme kürleri olarak kullanıldığında suyun etkisi daha zengin özellikler gösterecektir. Özellikle mide , bağırsak sistemi karaciğer ve safra kesesi üzerinde kuvvetli etki beklenebilir. Sindirimi kolaylaştıran safranın salgılanmasını ve bağırsağa akımını hızlandıran etki , bağırsak hareketlerini de düzenler.

Kronik spastik kabızlık gibi fonksiyonel bozuklukları düzenler , suyun alkali özelliği ve sülfat içeriği dikkate alındığında böbrek fonksiyonlarını düzeltici, idrarın süzülme işlevini etkileyici özellikleri ön plandadır; Bu nedenle böbrek taşları ve iltihabi hastalık nekahatlerinde yarar sağlanır.

Ancak bu tür hastalık ve nekatlarda hastanın iyi bir muayenesinin yapılması ve kür zamanının uzman hekimlerce belirlenerek uygulanması halinde tedaviden sonuç alınabileceği belirtilmektedir.

4.4 Termal Turizmle İlgili Yatırımlar

Emet Belediye Başkanlığının gayretleriyle Termal Turizm Bölgesi ilan edilen alanda bu yöndeki çalışmalar başlatılmış ve sürdürülmektedir. Turizm kompleksi oluşturma düşüncesi icraya dönüşmüş durumdadır. Bu kompleks içinde yapılmakta olan 136 yataklı termal otel ve buna ilaveten kür merkezi ile tam olimpik yüzme havuzu ve yarı olimpik kapalı yüzme havuzu inşaatları büyük ölçüde tamamlanmıştır. Söz konusu bölgede çevre düzenlemeleri ve peyzaj çalışmaları yapılmış , botanik park oluşturulmuş , spor ve yürüyüş alanlarına ilaveten halı saha yapılmış ve açık gösteri merkezi olacak şekilde bir anfi-tiyatro inşa edilmiştir.

Ayrıca bu bölgede 400 metrekarelik bir alanda seracılık yapılmaya başlanmıştır.

4.5 Termal Turizm Gelirleri

1992-1995 itibariyle kaplıcalardan elde edilen gelirler şöyledir;

1992	1.081.770.371
1993	1.811.463.585
1994 (31.05.1994'e kadar 5 aylık)	619.055.389
1994-1995 aylık kira geliri	118.750.000

1992'den 1994 yılının ilk beş ayında elde edilen gelirler gösterilmiş olup 31.05.1994 tarihinden sonra kaplıcaların işletilmesi kiralama yöntemi ile özel sektöre bırakılmıştır.

1994-1995 aylık kira geliri 118.750.000 'dir.1994'ün ilk beş ayında elde edilen gelirlere baktığımızda 619.055.38 olarak gerçekleşmiş olduğu görülmektedir. Aylık gelirler 123.811.078 olup aylık kira gelirleri olan 118.750.000'den daha yüksek seviyededir. Fakat kiralama ile personel ve diğer giderlerde de tasarruf sağlandığından dolayı kiralama yöntemi ile tesislerden elde edilen kar oranı daha fazla olmaktadır.

Yeni yapılan olimpik yüzme havuzları ve oteller devreye girdiğinde elde edilen gelirler çok daha büyük rakamlara ulaşacaktır.

5 İlçenin İç ve Dış Ticaret Potansiyeli

İlçenin iç ticaret sonucu elde ettiği gelirleri;

- Tarım ürünlerinden elde edilen gelirler
- Orman ürünlerinden elde edilen gelirler
- Maden istihracı sonucu elde edilen gelirler

- Kaplıcalardan elde edilen gelirler olmak üzere dört ana başlık altında toplayabiliriz.

Tarım ürünlerinden elde edilen gelirlere göz attığımızda 1994 yılı itibari ile buğday ve arpa 852.500.000 ve 450.000.000 ile en büyük paya sahip olan tarım ürünleridir.Buğday ve arpayı 130.000.000 ile patetes takip etmektedir. Şeker pancarında ilçeye 114.000.000 TL.lık bir gelir sağlamaktadır.

1994 itibari ile orman ürünlerinden elde edilen gelirler 57.556.012.634 TL'dir.Orman ürünleri yan sanayiinin kurulamamış olması ilçenin iç ticaret potansiyeli açısından olumsuz bir durumdur.

İlçenin madencilik alanından elde etmiş olduğu gelirin hangi seviyede olduğunu sadece kolemanit işletmesinin 1994 yılı kar payından ilçe belediyesi için ayırmış olduğu 9.262.427.000 TL'ye bakarak karar verebiliriz. Bunun yanında taşımacılık ilede ilçe ekonomisine katkı sağlamaktadır.

Turizm sektörünün 1994 yılı ilçe ekonomisine katkısına baktığımızda 831.250.000TL'lik bir katkı sağladığı görülmektedir.İlçenin özellikle madencilik ve turizm alanındaki iç ticaret potansiyeli iyi değerlendirilse ilçe ekonomisine çok daha büyük katkıları olacağı söylenebilir.

Emet ilçesinin dış ticaret potansiyeli açısından değerlendirildiğinde madencilik sektörünün ön planda olduğu diğer sektörler için ihracatın söz konusu olmadığı görülmektedir.

Kütahya ili genelinde düşünüldüğünde ihracat için geniş potansiyel olmasına karşılık ; bu sektörde istenen hedefe ulaşamamıştır.İhracatın bir kısmı direk bir kısmı ise aracı, kuruluşlar ile yapıldığında değerler kesin belirlenmemektedir.

Kütahya ilinde yapılan ihracat ağırlığını kolemanit, seramik, heykel, leblebi , içme suyu , kakosuz tatlı , bisküvi , öğütücü makina gibi mamulleri kapsayan toplam 44.667.823 dolarlık ihracat yapılmıştır.

TABLO 3.17: Kolemanit İşletmesinin 1990-94 Yılları Dış Satışlar

D İ Ş S A T I Ş L A R			
YILLAR	DIŞ SATIŞ MİKTARI (TON)	SATIŞ HASILATI (TL.)	ORT. SATIŞ FİATI (TL. / TON)
1990	177.873.000	107.624.061.483	605.061
1991	204.008.000	207.848.694.347	1.018.826
1992	164.216.000	276.595.803.370	1.684.341
1993	187.535.000	471.943.823.000	2.516.564
1994	203.614.000	1.339.243.398.000	6.583.766

Tablo incelendiğinde Etibank Kolemanit İşletmesinin yurt dışı satış hasılatından elde ettiği gelir 471.943.823.000 olduğu yaklaşık olarak 9.438.877. dolara tekabül ettiği gözükmektedir.

Görüldüğü gibi kolemanit madeni ihracaat potansiyeli açısından gerek Emet için gerekse Kütahya ve Türkiye için büyük önem arz etmektedir. Kütahya ilinin ihracatı olan yukarıdaki 44.667.823 Dolarlık rakamın 9.438.877 dolarlık kısmının kolemanit madeninden elde edilmesi Emet'in dış ticaret potansiyelinin Kütahya içerisinde önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca Emet'i turizm sektörü açısından ele aldığımızda ileriye dönük olarak bir dış ticaret potansiyeline ve döviz girdisine sahip olabileceği gözükmektedir. Şu anda inşaatı

devam eden oteller ve olimpik yüzme havuzları tamamlandığında Termal turizm açısından döviz girdisi sağlanacağı söylenebilir. Bu potansiyelin iyi değerlendirilmesi ancak profesyonel işletmecilik anlayışı ile mümkün olabilir.

Dördüncü Bölüm

SEKTÖREL HEDEF VE STRATEJİLER

1.Mahalli İdareler Planlanması

Mahalle idare hizmetlerinin iyi bir biçimde planlanması yapılmadan karşılanmaya çalışılması , transfer edilen kaynakların rasyonel olarak kullanılmasını güçleştirmekte, halkın kaynakları ihtiyaç hissedilen alanlara yönlendirilememektir.

Mahalli olanakları en iyi şekilde geliştirmek ve kullanmak , merkezi idare ve mahalli idareler arasındaki teknik ve mali yardımların geliştirilmesi ile mümkün olacaktır.

Tedbirler:

-Mahalli idarelerin gelir kaynaklarının artırılması kaynakların rasyonel kullanılmasıyla mümkündür.Bu yönüyle, kaynakları amaç ve ilkelerine uygun bir şekilde kullanımı sağlanmış olur.

- Mahalli yatırım projelerinin hazırlanmasında , mahalli öncelikler , şartlar ve ihtiyaçlar göz önünde tutulacaktır.

-Halkı işbirliğine katkı sağlamak için teşvik edilmeli , tedbirler alınmalı ve katkıların üretken alanlara kaydırılması sağlanmalıdır.

-Yurt dışındaki çalışan işçilerin tasarruflarını kendi beldelerinde kullanımı sağlanmalıdır.

-Bu hususta yönlendirme seminerleri ve yatırımcı rehberleri hazırlanmalıdır.

2.Emet İlçe Ekonomisinin Gelecek 5 Yılı İçin Yapılması Gerekenler

Ülkemizde son yıllarda yapılan planlamalarda temel hedef olarak öncü sektör olarak tarım sektörü olması düşünülmüştür.Yani tarımın G.S.M.H içindeki payını arttırmaktır.Türkiye'nin Ortadoğunun manavı olması hedeflenmiştir.

Tarım sektöründe geçmiş yıllarda meydana gelen gelişme ve gerilemelerin nedenlerinin araştırılması amacıyla elde edilen bilgiler gelecek için tarım sektöründe plan ve programların hazırlanmasında ve alınacak önlemlerin seçiminde büyük ölçüde yardımcı olmaktadır.Türkiye'de tarım çok çeşitli iklim , yağış ve toprak faktörü ile yılların meydana getirdiği geleneksel unsurların etkisi altındadır.Köy nüfusunun hızlı artışı ve tarım teknolojisinin yeterli gelişmemesi nedeniyle ve arazi üzerindeki baskı artmıştır. Bununla beraber topraklarımız bugünkünden çok daha fazla bir nüfus kitlesini besleyebilecek potansiyele sahiptir.Yüksek verimli yeni çeşitlerin tanıtılması , sulanan arazilerin genişletilmesi , kimyevi gübre , zirai mücadele ilaçları ve yüksek kaliteli tohumlukların kullanımının artması , makinalaşmanın gelişmesi gibi son yıllarda hızlı teknolojik gelişmeler başlamıştır.

Bununla beraber genel nüfusun % 60'nın kırsal bölgelerde yaşayanların büyük bir bölümünün babadan görme yöntemlerle tarımsal çalışma yaptığı düşünülürse tarım sektöründeki büyüme hızının büyük artış göstermeyeceği anlaşılır.Bundan dolayı Emet ilçesinin tarım sorunları da ülkenin tarım sorunlarından temelde ayrılmadığı görülür.

2.1 Tarım Sektörü

2.1.1. Hedefler

Emet ilçe ekonomisinin planlamasını yaparken kalkınma kriterlerinde tarım önceliği kriterine dayanarak tarım ve hayvancılığın geliştirilmesi amaç edinilmelidir. Özellikle dağlık bölgelerde hayvancılığa çok müsait bir yapıya sahip olan ilçede bu sektör teşvik edilmelidir.

-Dengesiz kalkınmaya göre bir yandan iç piyasanın sınırlılığı, diğer yandan mali sınırlamalar, az gelişmiş ülkelerde çok sayıda sektörün birden gelişmesine olanak sağlamayacaktır. Bazı sektörler, bir ekonomide daha fazla gelişme potansiyeline sahiptir. Başlangıçta süreleyici güce sahip olan sektörün gelişmesine öncelik verilirse, ekonomiye bir dinamizm gelecek ve tüm ekonomi hızla gelişecektir.

Tablo 4.1'e göre, Emet ilçesi için hayvancılığın geliştirilmesi ilçenin kalkınması açısından yararlı olacaktır. -Et üretiminin artırılması için çalışmalar yapılmalıdır.

-Bitkisel üretim teşvik edilmelidir.

-Ayrıca D.S.İ. tarafında Esatlar köyü üzerine kurulan baraj ve Kayı köyüne kurulan gölet ile sulanan alanların artması sonucu tarıma ağırlık verilmelidir.

2.1.2. Stratejiler

-Son yıllarda tarım sektöründe önemli gelişmelerin başında modern girdilerin kullanılmasındaki artış gelmektedir. Kimyevi gübreleme ve sulama gibi önemli iki faktör son yıllarda artış göstermesi tarım sektöründe verimliliği

arttıran etkenlerin başında gelmektedir. Ayrıca hayvancılığın dolayısıyla besiciliğın gelişmesi ile yem kullanımı da artış gösterecektir. İşte bu etkileşimden dolayı tarım ve hayvancılık birbirine paralel olarak geliştirilerek ilçe ekonomisinin kalkınmasında etkili olacağı görülecektir.

-Tarım sektörü gerek üretim gerekse istihdam açısından Türkiye'nin en önemli sektörü olmuştur. Buna rağmen uygulanan yanlış politikalar, altyapı eksikleri , toprak dağılımı , çiftçilerin yeterince örgütlenememesi , pazarlama imkanlarının yetersizliği , verimsiz üretim , küçük aile işletmelerinden modern çiftliklere geçilememesi tarım sektöründe tıkanmalara neden olmaktadır.

-Hayvancılık alanında modern çiftliklerin kurulması ve yurt dışında bulunan yöre halkının tasarruflarını Emet içerisinde yatırıma dönüştürmesi ilçenin ekonomik kalkınmasına katkıda bulunacaktır.

-Bu alanda süt inekçiliği ve tavukçuluk en başta teşvik edilecekler arasında yer almalıdır. Süt ürünleri üretecek bir tek işletmenin dahi olmaması bu alan da da yatırıma ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

-Üreticiler örgütlenmeli, kaynaklar dengeli kullanılmalı ve destekleme politikaları düzenlenmelidir.

-Kuru tarım arazileri mera veya ormana dönüştürülmelidir.

-Bitkisel üretimi artırmak için nadas alanları azaltılıp, bağ bahçe ve bakliyat alanlarına dönüştürülmelidir.

Tablo 4.1 : Hayvansal Ürünler Cetveli (1993)

İLÇELER	ET (TON)	SÜT (TON)	YAPAĞI (TON)	KIL (TON)	YUMURTA (BİN ADET)	BAL (TON)	DERİ (ADET)	TİFTİK (TON)
Merkez	1.410	35.741	90	6	9.740	53	19.017	68
Altıntaş	25	13.820	42	1	4.020	7	195	5
Aslanapa	21	10.584	33	3	2.527	5	504	8
Çavdarhisar	12	5.066	14	2	2.200	5	457	-
Domaniç	62	10.200	21	2	2.970	34	396	-
Dumlupınar	56	2.522	10	-	255	14	1.505	2
Emet	227	10.130	27	12	12.000	20	1.610	2
Gediz	194	17.469	38	8	6.000	28	7.545	-
Hisarcık	45	7.266	7	5	1.171	20	497	-
Pazarlar	6	5.727	9	1	1.240	6	262	-
Simav	498	27.645	49	12	7.675	22	10.030	-
Şaphane	111	2.370	13	3	1.300	7	4.014	-
Tavşanlı	891	37.284	36	5	143.000	36	8.617	2
TOPLAM	3.557	185.824	384	60	195.000	257	54.756	87

-Hayvancılıkta hayvan sayılarını arttırma yerine verimlilik arttırılmalıdır.

- Tarımdaki gelişmenin en önemli şartı bu sektörde çalışanların ve üretimde bulunanların rasyonel çalışmalarıdır. Bundan dolayı eğitim ve kooperatifleşme üzerinde titizlikle durulmalıdır.

-Ayrıca sulama tesislerinden rasyonel olarak yararlanmak için su dağıtım kanalları kurulmalıdır.

-Tarımda kredi imkanlarının kolaylaştırılması ve artırılması gerekecektir.

-Ayrıca sıcak sular zengini olan Emet'i ilçesinde seracılık alanında yatırımlar yapılmalıdır.

2.2 Ormancılık Sektörü

2.2.1. Hedefler

Tablo 4.2'de görüldüğü gibi Emet ilçesi ormancılık açısından çok zengin bir yapıya sahip olmasına rağmen orman ürünlerini işleyen birkaç hızar atölyesinden başka sanayi işletmesi bulunmamaktadır.

-Orman ürünleri yan sanayiinin kurulması belkide Emet ekonomisi için en önemli yatırımlardan olacaktır.Kütahya'nın bir ilçesi olan Simav'da orman ürünleri yan sanayi geliştiği için ekonomik olarak belirli bir seviyeye ulaştığı görülmüştür. Emet ilçesinin de orman zenginliğini değerlendirerek yan sanayisinin kurulması gerekmektedir.Üretilen ormanların yakacak odun olarak kullanım oranları azaltılıp endüstride kullanım oranları artırılmalıdır;buna paralel olarak yan sanayiler kurulmalıdır.

Tablo 4.2. Orman Alanlarının Dağılımı

		İ L Ç E L E R .												
Servetin türü ve gelişmeler	Brm.	İl Toplamı	Merkez	Altıntaş	Aslanapa	Ç.Hisar	Domanıç	D.Pınar	Emet	Gediz	Hisarçık	Simav	Şaphane	Tavşanlı
Toplam Orman		567834	108427	21206	40181	23100	32997	17714	40288	54910	16524	77194	20249	117044
Ver (Normal) Orman	Ha	220368	29167	9461	13169	4556	16799	6242	20165	28490	7231	33061	3188	48639
Bozuk Orman		347466	77260	11745	27012	18544	16198	11472	20123	26420	9293	44133	7061	68261
Koru Ormanı		368467	53390	18394	20460	11927	29970	7930	20062	48043	9947	46919	7947	65608
Ver. (Nbr)	Ha	199297	23340	8182	11679	4443	16799	5505	20165	28490	7231	33061	3398	37214
Bozuk/Koru Orm.		169200	30050	10212	8781	7484	13071	2425	7997	19553	2716	13658	4759	48394
Baltalı Orman	Ha	199336	53037	2812	19721	11173	3127	9784	12226	6867	6577	30274	12302	31436
Koru Orman Serveti	M3	26088602	2863226	1035147	1083661	375578	3238270	714394	2669044	2342303	936759	5912467	243730	4674023
Baltalık Orman	Ster	569250	349620	76680	89340	6720		44220						2670
Toplam	Ha	17664	1773	610	400	1057	742	17	2012	2267	413	4829	1595	1849
Orman İçi		17594	1773	610	400	1057	742	82	2012	2267	378	4879	1595	1849
Dikilen Fidan	Adet	35328000	35460000	1220000	800000	2114000	1484000	234000	4024000	4534000	826000	9658000	3190000	3698000
Bakım Çalışması	Ha	14444	2120		650	350	500	530	1135	1735	159	5100	1065	1100

Kaynak: Kütahya İlinin 1993 Yılı Ekonomik ve Ticari Durum Raporu

-Fidan dikimine ağırlık verilmelidir. Orman ürünlerinin değerlendirilmesi üzerinde durulmalıdır.

.-Orman yangınlarının çoğaldığı son yıllarda orman alanlarının korunması ve rasyonel işletilmesi,

-Orman tali ürünlerinin değerlendirilmesi (mantar vb.),

-Ormancılık hizmetleri sadece ağaç yetiştirmek , ağaç kesmek ve satmaktan ibaret olmamalıdır. Bu geniş alanlar üzerinde hayvancılık , orman tali ürünlerinin yetiştirilmesi ve üretilmesi , orman köylüleri insanların kalkındırılması yapılmalıdır.

2.2.2. Stratejiler

-İlçede yapı kooperatiflerinin kurulması ile gelişen inşaat sektörü ihtiyacına karşılık verebilecek şekilde marangozhaneler,parke üretimi yapan imalathaneler,mobilya üreten atölyeler kurulmalıdır

-Gönüllü kuruluşlar ve kamu kuruluşları aracılığı ile orman dikim çalışmaları yapılmalıdır,

-Yangını önleyici teknik eleman araç ve gereçler artırılmalıdır. Orman yangınlarının önlenmesine yönelik halkın bilinçlendirilmesi gereklidir.

-Ormancılık yatırımları uzun vadeli yatırımlar olması nedeniyle köylüler ve ülke ekonomisi bu uzun vadeli yatırımlara ayak uydurmakta güçlük çekebilir.Doğal kaynakların korunması ve geliştirilmesine yatırım yapmanın işsizliğe çare bulmada başta geldiği ve ekonomik bakımdan rantabl olduğu bilinmektedir.Bu da yöre halkının katılımı ve karar vermesini destekleyen kırsal

kalkınmayı ancak yöre kaynaklarını koruyarak değerlendiren bir yaklaşımla mümkün olabilir.

Bu konuda ülkenin değişik yörelerinde uygulanacak kalkındırma modellerinin gerçekleştirilmesi ve bunların sonucunda elde edilecek stratejilerin diğer yörelere yaygınlaştırılması zorunludur.

2.3 Turizm Sektörü

2.3.1. Hedefler

Son yıllarda dünyada ve Türkiye’de turizm sektöründe önemli gelişmeler olmuştur. Türkiye’de turizm hareketlerinde görülen gelişme oranlarına rağmen turizm sektörü, ekonominin ve sosyal hayatın kalkınmasında etkili olan bir sektör olamamıştır. Bunun nedenlerinden biri kamu ve özel sektör turizm kuruluşları arasında yeterli işbirliğinin sağlanamamasıdır. Turizm alanında eğitim ve öğretimin yetersizliği de başarısızlık nedenlerinden biridir. Bu tıkanıklıklar son yıllarda giderilmeye çalışılmaktadır. Turizm yüksekokullarının açılması ile bu alanda eğitime de önem verildiği görülmektedir.

Emet ilçesi “ Termal Turizm Bölgesi” ilan edilmiş olup tabii sıcak suları ile ün salmıştır. Son yıllarda belediyenin yapmış olduğu çalışmalar ile kaplıca tesisleri daha güzel hale getirilmeye çalışılmıştır. Şu anda olimpik yüzme havuzu ve turistik özelliğe sahip otel yapılmakta olup bitme aşamasına gelmiştir. Emet İlçesinin turizm potansiyeli iyi bir şekilde değerlendirildiğinde ilçenin kalkınmasına büyük katkıları olacaktır. Tıbbi turizm adı verilen şifalı sulara sahip olan Emet’te, pansiyonculuk sistemi ile sektörün ilçe ekonomisine katkısı artırılması hedeflenmelidir.

-Termal Turizm bölgesi olan Emet tanıtma faaliyetleri geliştirilmeli ve bu konuda bir program hazırlanmalıdır.

Emet'i Turizm sektörü açısından ele aldığımızda ileriye dönük olarak bir dış ticaret potansiyeline ve döviz girdisine sahip olabileceği gözükmektedir. Şu anda inşaatı devam eden oteller ve olimpik yüzme havuzları tamamlandığında Termal turizm açısından döviz girdisi sağlanacağı söylenebilir. Bu potansiyelin iyi değerlendirilmesi işletmecilik bilgisi almış kişilerle mümkün olabilir.

2.3.2. Stratejiler

-Nitelikleri yetersiz konaklama tesislerinin, iyileştirilmesi için bakım ve onarım çalışmaları yapılmalıdır.

-Turizm yüksekokulları ile turizm alanında eğitime önem verilen ülkemiz genelinde olduğu gibi Emet Meslek Yüksekokulu bünyesinde turizm bölümü açılıp tesisler profesyonel işleticiler eline teslim edilmelidir.

-Emet'i turizm açısından tanıtıcı broşürler hazırlanmalıdır.

-Turizm gelirlerinin artırılması için hali hazırda devam eden yatırımların, bir an önce tamamlanarak hizmete geçirilmesi gerekmektedir.

-Turizmi geliştirmek amacıyla ilçede bir turizm geliştirme kurulu oluşturulmalıdır.

2.4 Madencilik ve İmalat Sanayii

2.4.1. Hedefler

-Madencilikte elde edilen karın en az % 25 lik kısmını kullanımı ilçe idaresine bırakılmalıdır.

-Ülkemiz açısından bor tuzlarının önemi dünya rezervlerinin takriben üçte ikisine sahip olmamızdan ileri gelmektedir. Bor bileşiklerinin kullanıldığı sektörler ve tüketim yüzdeleri;

Cam Endüstrisi : %45

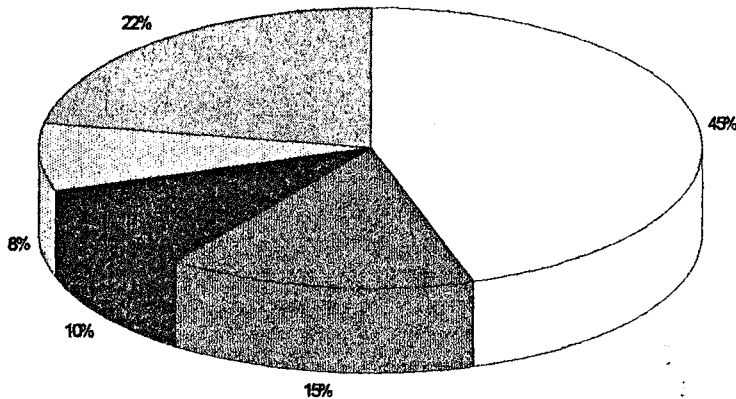
Sabun ve deterjan endüstrisi : %15

Sır ve emaye endüstrisi : %10

Tarım endüstrisi : % 8

Diğerleri : %22

Diğer endüstriler içerisinde yüksek sertlikteki alışımlarla çeşitli kaplamalar , radyasyon önleyici zırhlar, yangın söndürücüler, roket yakıtı, radyo tüpü , kapsül , boya ve ilaç yapımlarını sayabiliriz.

Bor madeninin kullanım alanlarına baktığımızda bir çok alanlar yanında Cam endüstrisi ,sır ve emaye endüstrisinde de kullanıldığını görmekteyiz. Kısa vadede belki yapılamayabilir. Fakat uzun vadeli bir plan düşünülduğünde Emet İlçesinde Bor madenini işleyen ve hammadde olarak kullanan yan sanayiler kurulmalıdır.

İmalat Sektörü itibarı ile ilçe ekonomisini ele aldığımızda ;

İlçede imalat sanayinin kurulamaması ekonomik gelişimini engelleyen en önemli faktörlerden biridir.

İlçede süt ürünleri üretimi gerçekleştirecek bir tek imalat işletmesinin dahi bulunmayışı bu alanda büyük bir eksiklikdir.Süt ürünleri üretimini sağlayan imalat işletmeleri kurulmalı ve teşvik edilmelidir.

2.4.2. Stratejiler

-İmalat işletmelerinin kurulması amacıyla yurt dışında çalışan işçiler ve Emet'te bulunan tasarruf sahipleri, kaynaklarını bu alanda kullanmalıdırlar.

-Konsantre meyve suyu imalat işletmesi kurulmalıdır. Bunun için de ilçedeki yerli tarımsal faaliyetlerin (meyve ürünleri üretimi) bu yönelimli olarak yürütümü gereklidir.

- Çıkarılan madenlerin olabildiği kadar çoğunun Emet'te işlenerek değerlendirilmesi,

-Bor minerallerinin rafine edilmiş olarak ihraç imkanları araştırılmalıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüz ekonomileri artık planlı ekonomiler durumundadırlar. A.G.Ü. ve geliştirmekte olan ülkeler için kalkınma kaçınılmaz bir zorunluluktur.

Kalkınma için planlama en önemli faktördür. Kaynakların rasyonel kullanılması , büyüme ve kalkınmanın sağlanması için planlı ekonomilere ihtiyaçlar vardır.

Ülke ekonomisinin planlı ekonomi olması yanında planların mahalli birimlere kadar indirilmesi topyekün ülkenin kaldırılmasını hızlandıracaktır. Mahalli ve bölgesel kalkınma planları birleştirildiğinde sonuçta ülke kalkınması gerçekleştirilmiş olacaktır.

D.P.T 'nin yapmış olduğu beşer yıllık kalkınma planları , mahalli idare - D.P.T işbirliği ile mahalli birimlere kadar indirgenmelidir.

Yapmış olduğum bu çalışma ile Emet İlçe ekonomisinin bugününü ve yarınını analiz etmeye çalışarak sonuçta gelecek beş yıl için yapılması gerekenler üzerinde durulmuştur.

Emet ilçe ekonomisi 2000'li yıllara biraz daha gelişmiş olarak girebilmesi için yapılan planın uygulanmaya konulmasında bölgedeki mahalli idareye çok iş düşmektedir.

Son bölümde ilçe ekonomisi için yapılması gerekenler birer öneri halinde sunulması, bu bölümde bunları tekrar etmenin yararsız olacağı kanısındayız.

Sonuç itibariyle alınması gereken en önemli tedbirler arasında kaynakların rasyonel kullanımı sağlanmalıdır. Yurt dışında çalışan işçilerin ilçede yatırım yapmaları teşvik edilmelidir ve kaynakların yeterince araştırılarak üretken yatırımlarda kullanılması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- 1- ADEN Sadun , İstihdam Para ve İktisadi Politika , Savaş Yayınları, (Ankara , 1992)
- 2- Emet Belediye Başkanlığından Alınan Bilgiler
- 3- Emet İlçe Nüfus Müdürlüğünden Alınan Bilgiler
- 4- Emet Orman İşletme Müdürlüğünden Alınan Bilgiler
- 5- Emet Tarım İlçe Müdürlüğünden Alınan Bilgiler
- 6- Emet Vergi Dairesi Müdürlüğünden Alınan Bilgiler
- 7- ERDOĞAN Engin , İktisada Giriş II , (Kütahya , 1995)
- 8- GÜNER Hamza , Tarihte Kütahya (Kütahya , 1961)
- 9- Kalkınan Emet , Emet Kaymakamlığı, (Kütahya , 1987)
- 10- KINACI Selman R. , T.C. Ege Üniversitesi Nükleer BilimlerEnstitüsü Radyoaktivite Ölçüm Raporu, (İzmir,1989)
- 11- KIZILAY Erkay , Yeşil Türkiye , Ormancılık Derneğini Yayın Organı , Ocak-Şubat sayısı, (Ankara, 1995)
- 12- KÖKLÜ Aziz , Makro İktisat , "S" Yayınları (Ankara, 1984)
- 13- Kütahya , Kütahya belediyesi ve İ.T.Ü. Edebiyat Fak. Sanat Tarihi Enstitüsü İşbirliği Yayını , (İstanbul, 1981)

- 14- Kütahya Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü ,Kütahya İlinin 1993 Yılı Ekonomik ve Ticari Durum Raporu, (Kütahya,1994)
- 15- Kütahya Ticaret ve Sanayi Odası Rehberi , Arba Araştırma Basım-Yayım Tic. Ltd. Şrk. Dizisi:10 (Kütahya,1993)
- 16- Orman Genel Müdürlüğü, Kuruluşunun 150. Yılında Ormancılığımız (Ankara , 1995)
- 17- ÖZER Nurten , T.C. İstanbul Üniversitesi Tıbbi Ekoloji ve Hidro-Klimatoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi Tıbbi Analiz Raporu, (İstanbul, 1991)
- 18- REMAN Rıza , “Şifalı Su Kullanma İlimi” , Balneoloji ve Şifalı Kaynaklarımız , (İstanbul, 1942)
- 19- SAVAŞ Vural , Kalkınma Ekonomisi, Beta Basım-Yayım , (İstanbul , 1986)
- 20- TUNÇOĞLU İhsan , “_Bugünkü Tıbbi Turizmde Şifalı Suların Yeri”, Kütahya Belediyesi Haberler Bülteni, Belediyenin Sesi S:2 , (Kütahya, 1987)
- 21- Türkiye Ormancılar Derneğini Yayını , Orman ve Av, S.1995 /1, (Ankara, 1995)